

תוכנית להאצה כלכלית והשבת פעילות עסקית בצפון

הצעה להחלטה

מחליטים, בהמשך להחלטת הממשלה מס' 1786 מיום 27.05.2024 שעניינה "תוכנית למענים בטווח המיידי והקרוב וקידום מתווה רב-שנתי לשיקום ופיתוח הצפון" (להלן - החלטה 1786), על מנת להביא להאצה ופיתוח כלכלי של אזור הצפון הסמוך לגבול לבנון וכן לצמיחה כלכלית משמעותית של התעשייה והעסקים באמצעות, בין היתר, משיכת השקעות, חיזוק ההון האנושי, החזרת פעילות עסקית, העלאת פריון ופיתוח מנועי צמיחה:

1. בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010, התשס"ט-2009 (להלן - חוק עדיפות לאומית)), להכריז על אזור הצפון הסמוך לגבול לבנון כאזור עדיפות לאומית לשנים 2025-2026.
2. לאשר תוכנית סיוע כלכלית לאזור הצפון הסמוך לגבול לבנון לשנים 2025-2026. כלל סעיפי התוכנית הם סעיפי עדיפות לאומית למעט הסעיף הנוגע לתוכנית סיוע ומענקים לעסקים ושיקום מטמנת תאנים המבוסס על שיקולים מקצועיים כפי שיפורט להלן.

הגדרת אזור הצפון הסמוך לגבול לבנון לעניין החלטה זו –

היישובים אשר נכללים באזור המאויס ביותר מגבול לבנון על פי חוות דעת ביטחונית שהתקבלה ממערכת הביטחון וכן אזור תעשייה המשותף למספר רשויות מקומיות אשר לפחות אחת מהן מהווה או מכילה יישוב או יישובים מתוך הרשימה האמורה ושלפחות שני שלישים מכלל ההכנסות של אזור התעשייה שמיועדות לעבור לרשויות השותפות מועברות לרשות או לרשויות כאמור, הכול כמפורט בנספח א' להחלטה (להלן - יישובי האזור ו-אזורי תעשייה באזור, בהתאמה).

א. משיכת השקעות

1. משיכת מפעלי ייצור:

לשם הטמעת חדשנות ועידוד הצמיחה והתחרותיות, להנחות את הרשות להשקעות ופיתוח התעשייה במשרד הכלכלה והתעשייה (להלן - הרשות להשקעות ו-המשרד, בהתאמה) לגבש ולהפעיל בשנת 2025 מסלול המיועד למשוך השקעות בדרך של הקמה, הרחבה או העתקה מאזור שאינו אזור עדיפות לאומית של מפעלי תעשייה שיפעלו ביישובי האזור או באזורי תעשייה באזור ושאינם עומדים בתנאי הזכאות לקבלת מענק והטבות לפי הוראות חוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן - חוק לעידוד השקעות הון). לשם כך יוקצה לרשות להשקעות סך של 24 מלש"ח בשנת 2026 מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ת.1. להלן.

2. הקמת מבנים להשכרה לפעילות עתירת ידע: להנחות את הרשות להשקעות לגבש תוכנית לסיוע בהקמה, בהרחבה או בשיפוץ של שני מבנים להשכרה להיי-טק ולשירותים בתחום ההיי-טק שיפעלו ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור. המבנים יוקמו – אחד בתחומי אשכול גליל מערבי והשני בתחומי אשכול גליל מזרחי. לשם כך יוקצה לרשות להשקעות סך של 20 מלש"ח בשנת 2026 מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' להלן.

3. מענקי השתתפות בהוצאות פיתוח קרקע:

להנחות את מינהל אזורי תעשייה לתקצב מענקי הוצאות פיתוח קרקע באזורי התעשייה באזור אשר בהם משרד הכלכלה והתעשייה הוא הגורם המפתח וגובה הוצאות פיתוח בהתאם להוראה 6.11 "מענק השתתפות בהוצאות פיתוח למפעלי תעשייה". לטובת יישום סעיף זה יוקצו 8 מלש"ח בשנת 2025, כאשר 2 מלש"ח יוקצו על ידי משרד הכלכלה והתעשייה מתקציבו ועוד 6 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' להלן.

4. פיתוח והרחבת אזורי תעשייה:

להנחות את מינהל אזורי תעשייה שבמשרד לפעול לתכנון, לפיתוח, לשדרוג, וביצוע סקרי היתכנות. הסיוע יינתן בהתאם לנוהלי המשרד. לטובת יישום סעיף זה יוקצו 16 מלש"ח בשנת 2025, כאשר 2 מלש"ח יוקצו על ידי משרד הכלכלה והתעשייה מתקציבו ועוד 14 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' להלן.

5. הקמת מרכז לקידום היתרי בנייה בתעשייה:

בהמשך להחלטת הממשלה מס' 901 מיום 2 בינואר 2022 שעניינה "שיפור הסביבה העסקית לתעשייה בתחום תכנון בנייה ומקרקעין" (להלן – החלטה 901) ועל-אף האמור בסעיף 1.טז להחלטה האמורה, להקים מרכז נוסף לקידום היתרי בנייה לתעשייה באחד מיישובי האזור או באזורי התעשייה באזור אשר ייתן מענה ליישובים שאינם מקבלים שירות מהמרכז שהוקם בהתאם להחלטה 901. מרכז זה יבוסס על שיתוף פעולה של הממשלה והשלטון המקומי. תפקיד המרכז לייעל ולקצר את משך זמן הטיפול בבקשות להיתרי בנייה לתעשייה ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור, באמצעות שיפור השירות שניתן למבקשי ההיתר ותיאום ותכלול עבודת הגורמים המרכזיים בהליך רישוי הבנייה (להלן – המרכז). העקרונות המרכזיים בעבודת המרכז וכן העקרונות להפעלת המרכז ופעילות נותני השירות כמפורט בסעיף 1 להחלטה 901, יחולו בשינויים המחויבים על מרכז זה. כמו כן, נציגי הרגולטורים העיקריים ששותפים בתהליך היתר הבנייה לתעשייה כפי שנקבעו בהחלטה 901 והמספקים שירות במרכז גליל מערבי ובית הכרם יספקו שירותים גם למרכז זה. מרכז זה יוקם במבנה קיים ובכפוף לכל דין. המרכז האזורי יוקם, יופעל וינוהל על ידי איגוד ערים מסוג אשכול רשויות מקומיות הפועל באחד מיישובי האזור, אשר יעסיק גורמי מקצוע מטעמו שיפעלו בתיאום ובשיתוף פעולה עם הגופים נותני השירות במרכז, וזאת בכפוף ובהתאם להוראות כל דין לרבות צו ההקמה של האיגוד וסעיף 17(2) לחוק איגודי ערים, התשט"ו-1955. יובהר כי מרכז ההיתרים שיופעל על ידי האשכול ייתן שירות למבקשי היתר בתחום האשכול בלבד.

לצורך האמור לעיל יוקצו למשרד הפנים סך של 2 מלש"ח בשנת 2025, מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' להלן. משרד הפנים יקצה את הסכום לאיגוד ערים מסוג אשכול כאמור, כפוף להוראות כל דין, אשר יתחייב לפעול בהתאם לאמור לעיל ובהתאם לעקרונות ולתנאים האמורים בהחלטה 901.

6. תיקון כללי ונוהלי מינהלת הרשות להשקעות: להנחות את מנהל הרשות להשקעות להביא בפני מנהלת הרשות להשקעות (להלן - המנהלה) הצעה לתיקון נהלי המנהלה כך שבקשות לאישור תוכניות של מפעלי תעשייה הממוקמים ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור אשר הינם משויכים לאשכול פריפריאליות 1-4, העומדים בתנאי החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 ונוהלי המנהלה, אשר הוגשו החל מיום 1.1.2025 ועד ליום 31.12.25 אשר ידונו בשנת 2026, יהיו זכאיות לקבל בנוסף למענק בשיעור של 20% את המענק הנוסף של 10% כבר בשלב אישור הבקשה ובסה"כ 30% מענק אשר יינתן בהתאם וכפוף לביצוע ההשקעה.

לשם כך יוקצה לרשות ההשקעות סך של 24 מלש"ח בשנת 2026, מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' להלן אשר ישמש למתן 10% הנוספים עד לתקרת התקציב ליישום סעיף זה.

ב. חיזוק הון אנושי ויצירת משרות בשכר גבוה

1. הקמת מיזמים בתחומי התעשייה עתירת הידע:

על מנת לתמרץ מעסיקים להעסיק עובדים חדשים בתחום התעשייה עתירת הידע, להנחות את הרשות להשקעות להקצות בשנת 2025, במסגרת הוראת מנכ"ל 4.18, 2 מלש"ח מתקציב משרד הכלכלה והתעשייה לבקשות מיישובי האזור ואזורי התעשייה באזור. ככל שלא ינוצל התקציב כאמור, הוא יועבר לטובת בקשות אחרות שהוגשו במסגרת המסלול.

2. האצה וצמיחה של עסקים ויצירת משרות בשכר גבוה:

על מנת לתמרץ מעסיקים שאתרם מצוי או יוקם ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור, להעסיק עובדים חדשים ועובדים חוזרים בשכר גבוה, להנחות את הרשות להשקעות, בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר ומטה היישום תנופה לצפון, לגבש מסלול מענקי סיוע. לשם כך יוקצה לרשות להשקעות בשנת 2025 סך של 10 מלש"ח ובשנת 2026 סך של 10 מלש"ח, מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' שלהלן.

3. הכשרות בשיתוף מעסיקים:

מענקים למעסיקים (מסלול 1.8): להנחות את משרד הכלכלה והתעשייה לפרסם מקצה ייעודי במסגרת הוראת מנכ"ל 1.8 למעסיקים שהאתר בו פועל עסקם הינו ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור.

מיזמים משותפים להכשרות מועסקים: להנחות את המשרד, בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר ומטה היישום תנופה לצפון, לקדם מיזמים משותפים להכשרות בהם המוכשרים יועסקו ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור.

לצורך יישום סעיף זה יוקצו בשנת 2025 סך של 19 מלש"ח, מתוכם 1 מלש"ח יוקצה על ידי משרד הכלכלה והתעשייה מתקציבו ועוד 18 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 להלן. ובשנת 2026 סך של 18.4 מלש"ח, מתוכם 3 מלש"ח יוקצו על ידי משרד הכלכלה והתעשייה מתקציבו ועוד 15.4 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 להלן.

4. מרכזי תעסוקה אזוריים:

במטרה להגדיל את שיעורי התעסוקה ביישובי האזור ואת איכותם, לרשום את הודעת שירות התעסוקה כי בכוונתם לפעול בשיתוף עם משרד העבודה, בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר ומטה היישום תנופה לצפון, להקים מרכזי תעסוקה משותפים ביישובי האזור בפיילוט אליהם יועברו השירותים הממשלתיים הניתנים לאזרח בתחום התעסוקה. מיקומם של המרכזים המשותפים, והחרגת מרכזי הכוון בתברה הערבית מהעברתם למרכז משותף, יקבעו בהתבסס על ניתוח של הצרכים התעסוקתיים ביישובי האזור. לשם כך יוקצה סך של 5 מלש"ח בשנת 2025 לשירות התעסוקה מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 להלן. אין באמור בסעיף זה בכדי לגרוע מסמכויותיהם ומשטחי פעולה של שירות התעסוקה ושל משרדי הממשלה המעניקים שירותים כאמור.

5. פיילוט הכשרות של שירות התעסוקה:

לרשום את הודעת שירות התעסוקה כי בכוונתם לגבש בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר ומטה היישום תנופה לצפון, מסלול הכשרה בשיתוף מעסיקים, בדגש על תחומי התעשייה, המיועד לדורשי העבודה המקבילים שירות משירות התעסוקה לביצוע הכשרות. לשם כך יוקצה בשנת 2025 סך של 6 מלש"ח מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 שלהלן.

ג. האצת והחזרת פעילות עסקית

1. סיוע לעסקים קטנים ובינוניים:

להטיל על הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים שבמשרד (להלן - הסוכנות לעסקים) לפעול לעידוד, קידום ופיתוח העסקים הקטנים והבינוניים ביישובי האזור. לשם כך יוקצה בשנת 2025 סך של 23 מלש"ח, כאשר 3 מלש"ח יוקצו על ידי משרד הכלכלה והתעשייה מתקציבו ועוד 20 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 להלן. מתוך תקציב זה יוקצו, בהתאם לנהלי התכנית 15 מלש"ח ליישום תוכנית "עושים עסק" - סיוע לרשויות מקומיות בפיתוח ובביצוע תכניות לקידום עסקים קטנים ובינוניים ברשות.

2. תכנית מענקים לעסקים:

להנחות את הסוכנות לעסקים, בתיאום עם אגף התקציבים במשרד האוצר ומטה היישום תנופה לצפון, לגבש ולהפעיל תכנית למתן מענקים בשנת 2025 לעסקים קטנים ובינוניים שמיקומם בישובים שפוננו בהתאם להחלטה מס' 975 מיום 18.10.2023 שעניינה "תוכנית פעולה לאומית לביצוע פינוי אוכלוסייה בגזרת הצפון (0-5 ק"מ מהגבול) וקליטתה – מלחמת 'חרבות ברזל'". וזאת, במטרה לתמרץ את העסקים האמורים להאיץ את פעילותם העסקית. לשם כך יוקצה לסוכנות לעסקים בשנת 2025 סך של 20 מלש"ח, מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח' שלהלן.

3. מיצוי זכויות עסקים:

הסוכנות לעסקים תסייע בהפעלת תכנית למיצוי זכויות של עסקים ביישובי האזור, אשר תופעל על ידי האשכולות הפועלים בישובים אלה. לצורך סעיף זה יוקצה לסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים בשנת 2025 סך של 6 מלש"ח מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח' שלהלן.

4. השקעות הון לשימור פעילות עסקית:

על מנת לסייע לעסקים ביישובי האזור ואזורי התעשייה באזור לשמר פעילות עסקית, בדגש על עסקים מענף התעשייה, להנחות את הרשות להשקעות להמשיך ולהפעיל את הוראת מנכ"ל 4.76 עבור אותם עסקים. לשם כך יוקצה לרשות ההשקעות בשנת 2025 סך של 60 מלש"ח, ובשנת 2026 סך של 20 מלש"ח מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח' שלהלן.

5. מתחמי עבודה משותפים:

להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי לתמוך בהפעלת מתחמי עבודה משותפים ביישובי האזור, לרבות באמצעות הקמה, שיפוץ, הפעלה, השכרה והתאמת מבנים. זאת, על מנת לסייע בחיזוק כלכלי ולתמוך בפעילות כלכלית ביישובי האזור. לצורך כך יוקצה בשנת 2025 סך של 10 מלש"ח, מתוכו יקצה משרד הנגב הגליל והחוסן הלאומי סך של 2.5 מלש"ח וסך של 7.5 מלש"ח יוקצה מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח' שלהלן.

6. שוקי תוצרת מקומית:

להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי לתמוך ביישובי האזור בהפעלת שוקי תוצרת מקומית וזאת לצורך חיזוק הפעילות העסקית המקומית ולעידוד צריכה מקומית. לצורך כך יוקצה בשנת 2025 סך של 10 מלש"ח, מתוכו יקצה משרד הנגב הגליל והחוסן הלאומי סך של 2.5 מלש"ח וסך של 7.5 מלש"ח יוקצה מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח' שלהלן.

7. חיזוק לולי הטלה – ככל שיוחלט על קביעת מכסות אישיות לייצור ביצי מאכל לשיווק למגדלים חדשים בשנת 2025 (להלן: מכסות חדשות), ובמידה ולא יוחלט על קביעת מכסות אישיות לייצור ביצי מאכל לשיווק למגדלים חדשים בשנת 2025 אבל יוחלט על קביעת

מכסות כאמור בשנת 2026, להנחות את שר החקלאות וביטחון המזון לפעול, במסגרת סמכותו לפי חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), התשכ"ד-1963, לעיגון הוראה בדבר העדפת הקצאה של מכסות חדשות למגדלים חדשים שהם יישוב מיישובי ההחלטה או תושב של יישוב ההחלטה, כך שיוקצו לאזור זה עד 70 מכסות למגדלים חדשים, ובלבד שהם ייצרו את מכסתם בלולים הממוקמים באזור ההחלטה.

8. מסלול ייעודי בקרן בערבות מדינה:

להטיל על החשב הכללי לפעול בהתאם לסמכותו כאמור בחוק ערבויות מטעם המדינה, התשי"ח-1958 (להלן – **חוק ערבויות מטעם המדינה**), לפתוח מסלול בקרן ההלוואות בערבות המדינה, להלוואות לעסקים ביישובי האזור ובאזורי התעשייה באזור. לצורך זה, יוקצה בשנת 2025 סך של 172.5 מלש"ח מתוך התקציב האמור בסעיף ח'1 להלן. יישום סעיף זה, יהיה בכפוף לאישור ועדת הכספים בכנסת, בהתאם לחוק ערבויות מטעם המדינה ועד לאישור כאמור לא יוקצה התקציב האמור.

9. מיזמים משותפים לשיקום יישובי האזור:

בהמשך לסעיף יא להחלטת ממשלה 1786, ובהמשך להתקשרות שביצע החשב הכללי במשרד האוצר, לצורך מיזם משותף להקמת מטה תיאום שמטרתו יצירת סנכרון בין ממשלה, פילנתרופיה ועסקים למען יצירת מיזמים משותפים ומינוף משאבים לטובת שיקום יישובי האזור בתחומים: (1) חינוך והשכלה; (2) חוסן נפשי-רגשי (בריאות/רווחה); (3) קהילה; (4) תעסוקה, להקצות בשנת 2025 סך של 2 מלש"ח, ובשנת 2026 יוקצה סך 2 מלש"ח מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 שלהלן.

ד. הטמעת טכנולוגיות והעלאת פריון

1. ייעול ואוטומציה בתי אריזה:

להטיל על הרשות להשקעות בשיתוף עם משרד החקלאות וביטחון המזון לפרסם מסלול סיוע ייעודי להשקעות הון לייעול ואוטומציה של בתי אריזה ביישובי האזור ובאזורי תעשייה באזור. וזאת, במטרה לחזק את התעשייה החקלאית באזור זה. לשם כך יוקצה לרשות ההשקעות בשנת 2025 סך של 24 מלש"ח, מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 שלהלן.

2. פריון וייצור מתקדם:

על מנת להעלות את רמת החדשנות והפריון במפעלי תעשייה ביישובי האזור ובאזורי תעשייה באזור, להנחות את הרשות להשקעות לפרסם מקצה ייעודי במסגרת הוראת מנכ"ל 4.68 למפעלים ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור. לשם כך יוקצה לרשות להשקעות בשנת 2025 סך של 10 מלש"ח, מתוכם 3 מלש"ח יוקצו על ידי משרד הכלכלה והתעשייה מתקציבו ועוד 7 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 להלן. ובשנת 2026 סך של 12 מלש"ח, מתוכם 3 מלש"ח יוקצו על ידי משרד

הכלכלה והתעשייה מתקציבו ועוד 9 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' שלהלן.

3. המרכז לתעשייה מתקדמת: על מנת לשפר את כושר התחרות של המגזר היצרני ביישובי האזור ולסייע לחברות יצרניות בהטמעת שיטות ייצור מתקדמות והתייעלות במשאבים, להנחות את המשרד להקצות במסגרת פעילות המרכז לתעשייה מתקדמת תקציב ייעודי עבור בקשות של חברות יצרניות ביישובי האזור ובאזורי תעשייה באזור. לשם כך יוקצה בשנת 2025 סך 8 מלש"ח, כאשר 4 מלש"ח יוקצו על ידי המשרד ועוד 4 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' שלהלן.

4. שיקום מטמנת תאנים: להקצות למשרד להגנת הסביבה, בשנת 2025, תקציב תוספתי מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' להלן, בסך של 10 מלש"ח לצורך מתן סיוע תקציבי לאיגוד ערים אזור גליל מזרחי וגולן (פסולת מוצקה), עבור ביצוע פעולות שיקום במטמנת תאנים, בין היתר לצורך מניעת זרימת תשטיפים מזוהמים לנחל חצור ולאגן היקוות כנרת. פעולות השיקום יבוצעו בהתאם לתנאים ברישיון עסק ולהנחיות נוספות שיקבע המשרד להגנת הסביבה. מתן הסיוע יותנה בקבלת התחייבות בכתב מאת כלל רשויות האיגוד למימון חלקן היחסי ביתרת עלות השיקום.

5. טיפול סביבתי ופינוי פסולת: הממשלה מנחה את המשרד להגנת הסביבה לפנות להנהלת הקרן לשמירת הניקיון בבקשה לאשר תקציב בהתאם לסעיפים הבאים, בכפוף לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד – 1984 והתקנות לפיו, ובתנאים שתקבע הנהלת הקרן:

א. טיפוח סביבתי – להקצות סכום של עד 10 מלש"ח, בשנת 2025, לעיריית שמונה, נהריה, מעלות תרשיחא ומועצה מקומית שלומי, עבור ביצוע פרויקטים לעידוד הטיפול הסביבתי בשכונות טעונות טיפוח סביבתי באותם יישובים.

ההקצאה תיעשה בהתאם לעקרונות קול קורא מס' 6397 (2016) של המשרד להגנת הסביבה, לסיוע בנושא טיפוח סביבתי בשכונות טעונות טיפוח, למעט לעניין מספר המבנים המינימאלי למקבץ בניינים וכן נושאים נוספים שתקבע הקרן.

ב. חינוך סביבתי – להקצות בשנת 2025, עד 12 מלש"ח ליישובי האזור, לטובת ביצוע פעולות חינוכיות סביבתיות ביישובי האזור בשנים 2025-2028. הקצאת התקציב בין הרשויות המקומיות תהיה באופן יחסי למספר התושבים בכל אחד מיישובי האזור וזאת על פי אותו עלות לתושב בהחלטות ממשלה דומות.

ג. איסוף וטיפול בפסולת גושית, פסולת בניין וגזם – להקצות, בשנת 2025, לאשכול רשויות מקומיות גליל מערבי סכום של 2 מלש"ח ולאשכול רשויות מקומיות גליל מזרחי סכום של 4 מלש"ח, עבור המשך ביצוע פרויקט איסוף וטיפול בפסולת הגושית, פסולת הבניין והגזם ביישובי האזור שפנו מבתיהם, ככל האפשר באמצעות מיחזור. הפעולות יבוצעו בהתאם לתוכנית שתוגש על ידי כל אחד מהאשכולות ובהתאם לעקרונות קול קורא מס' 17946 (2024) בנושא איסוף וטיפול בפסולת הגושית, הבניין והגזם ביישובי הצפון שפנו מבתיהם.

ה. פיתוח מנועי צמיחה

1. תשתיות קלאסטרים:

על מנת לעודד את הצמיחה הכלכלית ביישובי האזור ובאזורי התעשייה באזור, ולחזק החוסן הכלכלי ואיתנות המגזר העסקי בו, להנחות את הרשות להשקעות בהיוועצות עם הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (להלן – רשות החדשנות) רשות החדשנות להקצות מסלול ייעודי במסגרת הוראת מנכ"ל 4.78 "תכנית סיוע לתשתיות בתחומי קלאסטרים" עבור בקשות שיוגשו להקמת תשתית ביישובי האזור ובאזורי התעשייה באזור. לשם כך יוקצה בשנת 2025 סך של 10 מלש"ח, מתוכם 5 מלש"ח יוקצו על ידי משרד הכלכלה והתעשייה מתקציבו ועוד 5 מלש"ח יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' שלהלן. בשנת 2026 סך של 11 יוקצו מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' שלהלן.

2. גופי ניהול איזוריים לאקוסיסטם:

במטרה לשמר, לאושש ולהיערך לצמיחה כלכלית, שיקום וקידום האקוסיסטם הכלכלי, להנחות את המשרד לחזק את התשתיות לגופים המתכללים האזוריים – RCMO (Regional Cluster Management), אשר יוקמו ויפעלו ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור, לפי העניין, בתחומים הבאים:

- א. גוף ניהולי אזורי בתחום האגרו-פודטק.
- ב. גוף ניהולי אזורי בתחום הבריאות
- ג. גוף ניהולי אזורי בתחום התעשייה 4.0/5.0.

לשם כך יוקצו למשרד בשנת 2025 סך של 1 מלש"ח וסך של 2 מלש"ח בשנת 2026, מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' להלן. גופי הניהול יפעלו בתיאום עם המשרד, מרכזי החדשנות שהוקמו על ידי רשות החדשנות, ומשרדים נוספים הפועלים באזורים אלה.

3. עידוד פעילות של חברות עתירות ידע:

לרשום את הודעות רשות החדשנות ומטה היישום "תנופה לצפון" (להלן – מטה היישום) כי יפעלו במשותף באמצעות רשות החדשנות, ובהיוועצות עם משרד הכלכלה והתעשייה, ביישובי האזור מול קהילות היזמים, קהילות החדשנות, מרכזי החדשנות, גופי המו"פ, מכוני המחקר, התשתיות להרצת פיילוטס וניסויים, זאת על מנת לעודד הקמת חברות הזנק חדשות, החזרת חברות שפוננו מהאזור ופעילות מחקר, פיתוח וניסוי ביישובי האזור, על בסיס מנועי צמיחה מקומיים, על מנת להגדיל את הנגישות של חוקרים ויזמים למסלולי ההטבות המופעלים על ידי רשות החדשנות. לשם כך יוקצה בשנת 2025 סך של 10 מלש"ח מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1' שלהלן.

4. הקמה של המכון לחקר המזון בקרית שמונה - בהמשך לסעיף 2(ח)(4) להחלטת הממשלה מס' 2262 מיום 8.1.2017 שעניינה "פיתוח כלכלי של מחוז הצפון וצעדים משלימים לעיר

חיפה" ולסעיף 16(ב) בהחלטה מס' 3740 מיום 15.4.2018 שעניינה "תכנית להעצמה ולפיתוח הישובים קריית שמונה, שלומי ומטולה", להנחות את המשרד להמשיך ולפעול למימוש הקמת המכון לחקר המזון בקריית שמונה. לצורך כך יקצה המשרד 21.2 מלש"ח מתקציבו.

ו. **הנגשת מידע על פעילות המשרד:** המשרד יפעל לקידום היישום והגברת החשיפה ההיכרות עם כלי הסיוע של המשרד בקרב האוכלוסייה והעסקים ביישובי האזור ובאזורי התעשייה באזור. לשם כך יוקצה למשרד בשנת 2025 סך של 1 מלש"ח מתוך המקור התקציבי האמור בסעיף ח'1 שלחלן.

ז. **פיקוח ובקרה וניצול תקציב:** צוות של ראש מטה היישום תנופה לצפון, מנכ"ל משרד הכלכלה והתעשייה, הממונה על התקציבים במשרד האוצר, או מי מטעם יקיימו אחת לרבעון ישיבת עדכון ומעקב על יישום התכנית ובפרט על הביצוע התקציבי. הצוות יזמן את נציגי המשרדים הרלוונטיים לפי העניין. כמו כן, רשאים השרים, בתיאום עם אגף התקציבים באוצר, בתחומי משרדם, וככל שימצאו לנכון, להסיט תקציבים אם הוכח כי קיים קושי ממשי ליישם את הכלים המנויים באותו סעיף וגובה החסטה, כאשר היא עולה על ארבעה מיליון ₪ לא תעלה על 40% מסכום הסעיף אליו עובר התקציב והכול בהתאם לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

על אף האמור, תתאפשר הסטת תקציב בין כלי הסיוע של משרד הכלכלה והתעשייה המפורטים בתוך כל אחת מהקבוצות להלן:

1. השקעות - משיכת מפעלי ייצור, תיקון כללי ונוהלי מינהלת הרשות להשקעות, השקעות הון לשימור פעילות עסקית, ייעול ואוטומציה בתי אריזה אזוריים, פרויקט וייצור מתקדם, המרכז לתעשייה מתקדמת, תשתיות קלאסטרים.
2. אזורי תעשייה - שיווק קרקעות והשתתפות בהוצאות פיתוח קרקע, פיתוח והרחבת אזורי תעשייה.
3. צמיחה כלכלית - הקמת מבנים להשכרה לפעילות עתירת ידע, הקמת מיזמים בתחומי התעשייה עתירת הידע גופי ניהול אזוריים לאקוסיסטם
4. תעסוקה - האצה וצמיחה של עסקים ביצירת משרות בשכר גבוה, מענקים למעסיקים (מסלול 1.8), מיזמים משותפים להכשרות מעסיקים, מרכזי תעסוקה אזוריים, פיילוט הכשרות של שירות התעסוקה בשיתוף תעשיינים.
5. סיוע לעסקים - תכנית סיוע ומענקים לעסקים, סיוע לעסקים קטנים ובינוניים.

ח. בהתאם להוראות חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, לצורך יישום כלל הצעדים בהחלטה זו, יוקצה סך של 610.1 מיליוני ש"ח למטרות המפורטות בהחלטה, בהתאם לחלוקה שלהלן ולטבלה התקציבית שלהלן:

1. 555.9 מיליוני ש"ח מתוך הסכום הקבוע בהחלטת ממשלה מס' 2330 מיום 31.10.2024 שעניינה תוכנית לשיקום ולפיתוח הצפון בעקבות מלחמת חרבות ברזל כמפורט בטבלה להלן.

2. 54.2 מיליוני ש"ח כמפורט בטבלה שלהלן.

תקציב לשנת 2026	תקציב לשנת 2025	סה"כ תקציב לסעיף	תקציב מהמקור האמור בסעיף 1ח	תקציב מהמקור האמור בסעיף 1ח	כלי/מסלול
משרד הכלכלה והתעשייה					
24	0	24	24	24	משיכת מפעלי יצור
20	0	20	20	20	הקמת מבנים להשכרה לפעילות עתירת ידע
0	8	8	2	6	שיווק קרקעות באזורי תעשייה ומענקי השתתפות בהוצאות פיתוח קרקע
0	16	16	2	14	פיתוח והרחבת אזורי תעשייה
0	2	2	2	2	הקמת מרכז לקידום היתרי בנייה בתעשייה בגליל המזרחי
24	0	24	24	24	תיקון כללי ונהלי מינהלת הרשות להשקעות
0	2	2	2	2	הקמת מיזמים בתחומי התעשייה עתירת הידע
10	10	20	20	20	האצה וצמיחה של עסקים ויצירת משרות בשכר גבוה
18.4	19	37.4	4	33.4	מענקים למעסיקים (מסלול 1.8) + מיזמים משותפים להכשרות מעסיקים
0	5	5	5	5	מרכזי תעסוקה אזוריים
0	6	6	6	6	–פיילוט הכשרות של שירות התעסוקה בשיתוף תעשיינים
0	15	15	15	15	תכנית "עושים עסק"
0	8	8	3	5	סיוע לעסקים קטנים ובינוניים
0	20	20	20	20	תכנית מענקים לעסקים
0	6	6	6	6	מיצוי זכויות לעסקים
20	60	80	80	80	השקעות הון לשימור פעילות עסקית
0	24	24	24	24	ייעול ואוטומציה בתי אריזה אזוריים
12	10	22	6	16	פריון וייצור מתקדם
0	8	8	4	4	המרכז לתעשייה מתקדמת
11	10	21	5	16	תשתיות קלאסטרים
2	1	3	0	3	גופי ניהול אזוריים לאקוסיסטם
0	1	1	1	1	הנגשת מידע על פעילות המשרד
	21.2	21.2	21.2		ממון המזון בקריית שמונה
141.4	252.2	393.6	49.2	344.4	סה"כ לסעיפי משרד הכלכלה והתעשייה
משרד האוצר					
0	172.5		172.5	172.5	מסלול צפון בקרן בערבות מדינה
2	2		4	4	מיזמים משותפים לשיקום הצפון
2	174.5	176.5	176.5	176.5	סה"כ לסעיפי משרד האוצר
המשרד לפיתוח הנגב והגליל					
0	10	10	2.5	7.5	מתחמי עבודה משותפים
0	10	10	2.5	7.5	שוקי תוצרת מקומית
0	20	20	5	15	סה"כ לסעיפי המשרד לפיתוח הנגב והגליל
רשות החדשנות					
0	10	10	0	10	עידוד פעילות של חברות עתירות ידע
המשרד להגנת הסביבה					
0	10	10	0	10	מטמנת תאנים
סה"כ החלטה					
		610.1	54.2	555.9	סה"כ תקציב כלל ההחלטה

עדיפות לאומית

הממשלה מחליטה לייחד את היישובים ואזורי התעשייה המוגדרים בהחלטה זו כאזור עדיפות לאומית לשנת 2025-2026 ולהעניק בהם כלי סיוע והטבות כמפורט בהחלטה זו. תקופת ההכרזה כאזור עדיפות לאומית מתחשבת בכך שההחלטה מובאת לממשלה כאשר החזרה הביתה של

התושבים החלה לפני חודשים בודדים ועודנה קיימת אי וודאות מסוימת לגבי קצב חזרתם וקצב התאוששות המגזר העסקי וכלכלת האזור.

בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכניות הכלכליות לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן: "החוק"), בנושא אזורי עדיפות לאומית, יצוין כי השיקול המרכזי שביסוד החלטה זו הוא המצב הביטחוני באזור או ביישוב, כאמור בסעיף 151 (ב)(1) לחוק.

בהתאם למידע שנמסר ממערכת הביטחון, הישובים אשר נכללים באזור המאויים ביותר מגבול לבנון כמפורט בנספח א' והישובים המצויים בטווח של עד 7 ק"מ מגדר המערכת סביב רצועת עזה מתמודדים עם אתגרים ביטחוניים ונתונים לשגרת חירום שאינה תואמת אזורים אחרים בשל מאפיינים ייחודיים, לרבות יישובים אחרים.

בהמשך לכך, ההחלטה מתייחסת לישובים ואזורי התעשייה המפורטים בנספח א' וכן אזור תעשייה המשותף למספר רשויות מקומיות, אשר לפחות אחת מהן מהווה או מכילה ישוב או ישובים מתוך הרשימה האמורה, יוגדר כנכלל בהחלטה אם לפחות שני שלישים מכלל ההכנסות של אזור התעשייה, שמיועדות לעבור לרשויות השותפות, מועברות לרשות או לרשויות כאמור, הכל כמפורט בנספח א' להחלטה (להלן: "ישובי האזור ו-אזורי תעשייה באזור, בהתאמה"). ההחלטה תחול גם על אזור תעשייה משותף שלא נכלל בנספח א' אם בתוך תקופת ההחלטה הוא יענה על ההגדרה של אזור תעשייה וזאת על מנת לתמרץ שיתוף הכנסות כאמור דבר אשר יתרום לפיתוח הכלכלי של האזור ולפיתוחו.

להשלמת התמונה יצוין גם, כי כל היישובים הכלולים בהחלטה זו נכללים גם בתחום האזורים והיישובים שהוכרוזו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטת ממשלה מס' 919 מיום 10.9.2023 בעניין "הגדרת ישובים ואזורים כבעלי עדיפות לאומית" (להלן- החלטה 919).

יצוין כי בהמשך לאמור במידע שנמסר ממערכת הביטחון, ביחס ליישובים המצויים בטווח של עד 7 ק"מ מגדר המערכת סביב רצועת עזה – התקבלה החלטת ממשלה מס' 1699 מיום 17.04.2024 שעניינה "התוכנית האסטרטגית לשיקום, לחידוש ולפיתוח חבל התקומה ואוכלוסייתו לשנים 2024 – 2028 ותיקון החלטות ממשלה. החלטת הממשלה כללה כלי שיקום ופיתוח, כאשר כלי הפיתוח נתנו עד לתום שנת 2024 וזאת בהתבסס על החלטת ממשלה מס' 462 מיום 20.4.2023 שעניינה תוכנית לחיזוק החוסן האזרחי בשדרות וביישובי "עוטף רצועת עזה" לשנים 2023 – 2024 והכל כמפורט בהרחבה בהחלטה 1699. כמו כן, ביום 02.04.2025 פורסם ברשומות "חוק שיקום נרחב לחבל התקומה כאזור מיקוד לאומי וסיוע ליישובים הסמוכים אליו, התשפ"ה-2025 ("חוק תקומה"). החוק מגדיר את חבל התקומה כאזור מיקוד לאומי שבו תפעל הממשלה לשיקומו הנרחב באופן מואץ בשלל תחומי החיים לתקופת זמן של 7 שנים, עם אופציה להארכה של עד 10 שנים. על כן הטבות ליישובים המצויים בטווח של עד 7 ק"מ מגדר המערכת סביב רצועת עזה ניתנות באופן נפרד; לאזורי התעשייה המפורטים בנספח א' להחלטה זו ינתן מענה בהחלטה זו.

בהתאם לנתוני משרד הבריאות על פעילות מרכזי החוסן באשכול גליל מערבי ובאשכול גליל מזרחי וכפי שאף שוקף בדו"ח מבקר המדינה ביחס להפעלת מרכזי החוסן ביישובי קווי העימות מפרוץ מלחמת חרבות ברזל, בעקבות אירועי מלחמת חרבות ברזל מרכזי החוסן בצפון התאימו

את פעילותם לצרכים שעלו מהשטח והחלו לעסוק גם במתן טיפולים נפשיים פרטניים. בנוסף, מרכזי החוסן הקימו שלוחות ומינו רכזים על מנת לתת מענה לצרכי הישובים המפונים באתרי הקליטה וברשויות המקומיות הקולטות. במהלך התקופה שמיום 7.10.23 ועד 28.2.2025, הוענקו טיפולים נפשיים פרטניים ל-5,580 מטופלים. מתוכם מטופלים גם היום 1,825 איש. בנוסף, נערכו 6,873 מפגשים בהם השתתפו כ-60,000 משתתפים לטובת טיפול בחוסן קהילתי והחוסן הרשותי.

נספח א': רשימת ישובים ואזורי תעשיה במסגרת הגדרת "ישובי האזור" ו"אזורי תעשייה באזור".

א. פירוט רשימת היישובים הנכללים באזור ההחלטה:

1. מועצה מקומית בית ג'ן
2. מועצה מקומית גוש חלב - ג'ש
3. מועצה מקומית חורפיש
4. מועצה מקומית יסוד המעלה
5. מועצה מקומית כסרא-סמיע
6. מועצה מקומית כפר ורדים
7. מועצה מקומית מגידל שמס
8. מועצה מקומית מטולה
9. מועצה מקומית מסעדה
10. מועצה מקומית מעיליא
11. מועצה מקומית ע'ג'ר
12. מועצה מקומית עין קנייא
13. מועצה מקומית פסוטה
14. מועצה מקומית פקיעין
15. מועצה מקומית שלומי
16. עיריית מעלות-תרשיחא
17. נהרייה
18. קריית שמונה

יישובים במועצה אזורית גולן:

19. נווה אטי"ב
20. נמרוד

יישובים במועצה אזורית הגליל העליון:

21. ברעם
22. גונן
23. דן
24. דפנה
25. הגושרים

- 26. יפתח
- 27. יראון
- 28. כפר בלום
- 29. כפר גלעדי
- 30. כפר סאלד
- 31. להבות הבשן
- 32. מלכייה
- 33. מנות
- 34. מנרה
- 35. מעיין ברוך
- 36. משגב עם
- 37. נאות מרדכי
- 38. סאסא
- 39. עמיר
- 40. צבעון
- 41. שדה נחמיה
- 42. שמיר
- 43. שניר

יישובים במועצה אזורית מבואות החרמון :

- 44. בית הלל
- 45. דישון
- 46. כפר יובל
- 47. מרגליות
- 48. רמות נפתלי
- 49. שאר ישוב
- 50. שדה אליעזר

יישובים במועצה אזורית מטה אשר :

- 51. אדמית
- 52. אילון
- 53. בן עמי
- 54. בצת
- 55. געתון
- 56. גשר הזיו
- 57. חניתה
- 58. יחיעם
- 59. כברי
- 60. לימן
- 61. מצובה
- 62. סער

- 63. עברון
- 64. עראמשה
- 65. ראש הנקרה
- 66. שבי ציון

יישובים במועצה אזורית מעלה יוסף :

- 67. אבירים
- 68. אבן מנחם
- 69. אלקוש
- 70. גורן
- 71. גורנות הגליל
- 72. הילה
- 73. זרעית (כפר רוזנוואלד)
- 74. חוסן
- 75. יערה
- 76. מנות
- 77. מעונה
- 78. מתת
- 79. נווה זיו
- 80. נטועה
- 81. עבדון
- 82. עין יעקב
- 83. פקיעין החדשה
- 84. צוריאל
- 85. שומרה
- 86. שתולה

יישובים במועצה אזורית מרום הגליל :

- 87. א-ריחאנייה
- 88. אביבים
- 89. אור הגנוז
- 90. בר יוחאי
- 91. דוב"ב
- 92. דלתון
- 93. כפר חושן
- 94. כרם בן זמרה
- 95. מירון
- 96. עלמה
- 97. ריחניה

ב. אזורי תעשייה הכלולים בהחלטה:

1. מגידל שמס
2. מטולה
3. קריית שמונה
4. קריית שמונה - צפוני
5. שלומי
6. מילואות (אכזיב)
7. קריית שמונה - דרומי
8. חורפיש
9. גורן
10. דלתון
11. נהריה
12. מסעדה
13. יסוד מעלה
14. כסרא סמיע
15. תל חי
16. מעלות קורן
17. מעלות תרשיחא
18. מעלות (ותיק)
19. פארק הייטק ועסקים ע"ש אריאל שרון

דברי הסבר

ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה שבמסגרתה חדרו מאות מחבלים ליישובים בדרום הארץ מהיבשה, מהאוויר ומהים וכן התבצע ירי מסיבי של אלפי רקטות לעבר שטח מדינת ישראל.

נוכח האירועים האמורים, הכריז שר הביטחון על מצב מיוחד בעורף בכל שטח המדינה בהתאם לסמכותו לפי סעיף 9(ג) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951. בהמשך לכך התקבלה החלטת ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי מספר ב/22 מיום 7.10.2023 בעניין נקיטה בפעולות צבאיות משמעותיות לפי סעיף 40(א) ו-40(א1) לחוק-יסוד: הממשלה.

נוכח המציאות הביטחונית והאפשרות באותה עת להתפתחות המערכה גם לגזרה הצפונית, ובשים לב לאיום הקיים על האוכלוסייה המצויה בסמוך לגבול הצפוני של מדינת ישראל נוכח ירי טילים וחזירת גורמים עוינים אל יישובי הצפון, ומשלא ניתן להבטיח את שלומה של האוכלוסייה או להבטיח אספקת מוצרים ושירותים בסיסיים, ובשל צורך מבצעי מיידי, ביום 16.10.2023 הנחה שר הביטחון על פינוי האוכלוסייה הנמצאת בטווח של עד 2 ק"מ מהגבול הצפוני של מדינת ישראל בהתאם לתכנית צה"ל "מרחק בטוח צפון". במסגרת זו פונו 28 יישובים.

בהמשך לכך, ביום 18.10.2023 התקבלה החלטה מס' 975 שעניינה "תוכנית פעולה לאומית לביצוע פינוי אוכלוסייה בגזרת הצפון (0-5 ק"מ מהגבול) וקליטתה – מלחמת 'חרבות ברזל'",

בה נקבע בין היתר כי האוכלוסייה הנמצאת בטווח של 2 – 5 ק"מ מהגבול הצפוני של מדינת ישראל תפונה בהתאם לתוכנית צה"ל 'מרחק בטוח צפון' ולהערכת מצב מבצעית של צה"ל וכן הסמיכה את שר הביטחון, בתיאום עם ראש הממשלה, להורות על עיתוי הפעלת תוכנית הפינוי על פי שיקולים מבצעיים. וזאת, "נוכח המציאות הביטחונית והאפשרות להתפתחות המערכה גם לגזרה הצפונית, לא ניתן לשמור על שלומה של האוכלוסייה או להבטיח אספקת מוצרים ושירותים בסיסיים בטווח של 5 ק"מ מגבול הצפון אלא באמצעות פינויה המאורגן של האוכלוסייה, ומכאן הצורך בהחלטה זו." (מדברי ההסבר להחלטה 975).

ביום 20.10.2023 הנחה שר הביטחון, בהמשך להמלצה הביטחונית- מבצעית של צה"ל, על פינוי תושבי העיר קריית שמונה. ביום 22.10.2023 הנחה שר הביטחון, בהמשך להמלצה הביטחונית – מבצעית של צה"ל, על פינוי תושבי המרחב המכונה 2 – 3.5 ק"מ מגבול לבנון. במסגרת זו פונו 14 יישובים.

תקופת הפינוי שבוצע בהמשך להחלטה 975 הוארכה מספר פעמים והסתיימה אך לאחרונה ביום 28.02.2024, כפי שיפורט להלן.

בהמשך לכך, התקבלה החלטה מס' 1786 מיום 27.05.2024 שעניינה "תכנית למענים בטווח המידי והקרוב וקידום מתווה רב-שנתי לשיקום ופיתוח הצפון". ההחלטה נועדה לשם הענקת סיוע, משמעות ותקווה לאזור, ליישובים ולתושבים המתגוררים ביישובים, שנקבע בהחלטת ממשלה מספר 975 מיום 18.10.2024 בעניינם כי "לא ניתן לשמור על שלומה של האוכלוסייה או להבטיח אספקת מוצרים ושירותים בסיסיים עבורה", וזאת "לאור האיום הקיים על האוכלוסייה המצויה בסמוך לגבול הצפוני של מדינת ישראל במסגרת מלחמת 'חרבות ברזל', נוכח ירי טילים וחדירת גורמים עוינים אל שטח ישראל". בהתאם להחלטה כללה כלי סיוע שמטרתם מענים מיידים לצרכי האוכלוסייה המאוימת שיינתנו באמצעות משרדי הממשלה הרלוונטיים והן באמצעות רשויות ההחלטה. כמו כן, במקומות שבהם לא ניתן להעניק את הסיוע ברמת הפרט או היישוב, ניתנו השירותים ברמת הרשות כולה (לדוגמא, שירותי חינוך, בריאות ורווחה). כפועל יוצא מכך, החלטה זו אף סייעה באופן משני ליישובים שלא פונו ולתושביהם, המשויכים לרשויות המקומיות שמהם פונו יישובים, שרמת השירותים הבסיסיים והמרחביים שהם מקבלים נפגעה כתוצאה מהעומס שמוטל על רשויות ההחלטה. בנוסף לכלי הסיוע שיש בהחלטה, ההחלטה כללה גם פעולות שביכולתן לזרוע זרעי תקווה ומשמעות לאוכלוסייה המאוימת.

מאז החלטה 1786, התקבלו שורה של החלטות ממשלה שמטרתן הכנת התשתית לחזרת תושבי האזור לבתייהם: החלטה 2568 מיום 15.12.24, החלטה 2624 מיום 29.12.2024 החלטה 2675 מיום 12.1.2025 החלטה 2677 מיום 12.01.2025 שתוקן בהחלטה 2710 מיום 26.01.2025, החלטה 2755 מיום 16.2.2025, החלטה 2756 מיום 16.2.2025, החלטה 2785 מיום 24.02.2025 והחלטת ממשלה מספר 2826 מיום 04.03.2025.

בהחלטה מס' 2785 מיום 24.02.2025 שעניינה "הארכת סיוע המדינה לתושבי יישובי הדרום המצויים בטווח המכונה 0 עד 7 ק"מ מגדר רצועת עזה ולתושבי יישובי הצפון בטווח של 0 עד 5 ק"מ מגבול לבנון לאור מלחמת 'חרבות ברזל', נרשמה הודעת צה"ל ומשרד הביטחון כי בהתאם להערכת המצב העדכנית אין מניעה ביטחונית לחזרת המפונים מיישובי הצפון לאור מלחמת 'חרבות ברזל' לביתם החל מיום 01.03.2025.

מטה היישום בשיתוף עם משרדים נוספים בוחן צרכים ופערים גם בתחומים אחרים וייתכן מענה בהתאם.

התוכנית כוללת:

א. משיכת השקעות

א.1. **משיכת מפעלי ייצור:** המסלול יקדם משיכת מפעלים תעשייתיים שאינם עומדים בתנאי החוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן – **חוק לעידוד השקעות הון**), לקבל סיוע בביצוע השקעות בהקמת הפעילות התעשייתית, הרחבתה או העתקתה מאזור שאינו אזור עדיפות לאומית ליישובי האזור או לאזורי תעשייה באזור על ידי השקעה במבנים ובציוד חדש. תתאפשר הקמת פעילויות ייצור מתקדמות חדשות שתוצרתן העיקרית מיועדת לשוק המקומי ובכך גם לסייע בהורדת יוקר המחייה. מפעלים אלו לא זכאים כיום לסיוע במסגרת החוק לעידוד השקעות הון וכן קיימות מגבלות במסלול ייצור מתקדם להעלאת הפריזון (מסלול בו נדרש ותק פעילות של 5 שנים, לא ניתן להכיר בהשקעות להקמה, מבנים ותשתיות).

א.2. **הקמת מבנים להשכרה לפעילות עתירת ידע:** במטרה ליצור תשתית לצמיחה כלכלית אזורית, מוצע כי הרשות להשקעות תפעל לסיוע להקמה, הרחבה או שיפוץ של שני מבנים להשכרה להיי-טק ולשירותים בתחום ההיי-טק שיפעלו ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור. המבנים יוקמו – אחד בתחומי אשכול גליל מערבי והשני בתחומי אשכול גליל מזרחי, שאלו שני איגודי הערים מסוג אשכול רשויות מקומיות הכלולים ביישובי האזור. סביבה נדרשת לצמיחת תעשיית היי-טק היא קיומם של תשתיות פיזיות בדמות מבני משרדים מותאמים ונגישות כח אדם איכותי, מצב זה מאפשר יצירת אקוסיסטם של פעילות חברות עתירות ידע. הרציונל במסלול הוא לסייע במשיכת חברות הייטק באמצעות יצירת תשתית של מבנה המתאים לעבודה בתחום ההייטק, חברות בפרופיל זה אינן ערוכות לבניית משרדים בעצמן ולרוב מחפשות לשכור שטח במבנה קיים. התוכנית תציע תמיכה לתאגידים המעוניינים להקים מבנה להשכרה לחברות כאמור.

א.3. **שיווק קרקעות באזורי תעשייה ומענקי השתתפות בהוצאות פיתוח קרקע:** בהתאם לתקנה 25(5)(ב) לתקנות חובת המכרזים, התשנ"ג-1993 (להלן – תקנות חובת המכרזים), התקשרות של רשות מקרקעי ישראל לביצוע עיסקה במקרקעין של המדינה, אינה טעונה מכרז פומבי, כאשר מדובר בהענקת זכויות במקרקעין באזור עדיפות לאומית למפעל שתחום עיסוקו תעשייה או מלאכה או בניית מבני תעשייה להשכרה ולפי המלצת משרד הכלכלה והתעשייה. וזאת, בלבד שהאזור נמנע עם האזורים הכלולים במודעה שפרסם המשרד בעיתונות לפחות אחת לשנה ושמוזמינה הגשת בקשות להענקת זכויות במקרקעין כאמור.

תקנה 25(11) לתקנות קובעת שהענקת זכויות במקרקעין לבעל זכויות במקרקעין גובלים למפעל קיים לצורך הרחבת מפעל.

מוצע כי מינהל אזורי תעשייה יתקצב מענקי הוצאות פיתוח קרקע באזורי התעשייה באזור אשר בהם משרד הכלכלה והתעשייה הוא הגורם המפתח וגובה הוצאות פיתוח בהתאם להוראה 6.11 "מענק השתתפות בהוצאות פיתוח למפעלי תעשייה".

4.א. **פיתוח והרחבת אזורי תעשייה:** מוצע כי מינהל אזורי תעשייה יפעל לתכנון, פיתוח, שדרוג, וביצוע סקרי היתכנות, באזורי התעשייה באזור. הסיוע יינתן בהתאם לנהלי המשרד.

5.א. **הקמת מרכז לקידום היתרי בנייה בתעשייה:**

משך הזמן הארוך הנדרש מרגע קבלת החלטת ההשקעה ועד לסיום הבנייה ותחילת הפעילות העסקית של המפעל מהווה חסם למשיכת השקעות לתעשייה הישראלית. שלב מרכזי בתהליך הקמת מפעל הוא שלב היתר הבנייה, הנמשך בממוצע כ-23 חודשים. אחד המענים המוצעים לשיפור וייעול הליך רישוי הבנייה הוא מרכז היתרים אזורי שמטרתו לסייע לוועדות התכנון והבניה במרתב במיקוד רישוי לתעשייה ללא שינוי בסמכויות הגורמים. המרכז נועד להוות one stop shop המתכלל במקום אחד את הרגולטורים הרלבנטיים והגורמים העיקריים השותפים בהליך רישוי הבנייה ובכלל זה: בודקי היתרים מטעם הוועדה המקומית הרלוונטית לתכנון ובנייה, גורמי פנים ברשות המקומית ונציגי גורמים מאשרים מסוימים כהגדרתם בדיני התכנון והבניה ובכלל זה רשות הכבאות וההצלה, המשרד להגנת הסביבה, פיקוד העורף ועוד. המרכז יפעל במתכונת של סיוע לוועדות המקומיות, ללא שינוי במבנה הסמכויות הרגולטוריות הקיים.

בהמשך להחלטה 901 הוקם הפיילוט של מרכז ההיתרים באשכולות גליל מערבי ובית הכרם. המרכז החל לפעול בשנת 2024 ומטפל, בין היתר, בבקשות להיתרי בנייה לתעשייה ביישובי האזור שבאשכול הגליל המערבי. במסגרת החלטה זו מוצע להקים מרכז שייתן מענה ליתר יישובי האזור ואזורי התעשייה באזור, שאינם מקבלים שירות מהמרכז שהוקם בהתאם להחלטה 901. מרכז זה ישמש את התעשייה הנמצאת באשכול גליל מזרחי וביישובי האזור ובאזורי התעשייה באזור ואשר עצם הקמתו תחזק את האזור. בעקבות זאת, כלל יישובי האזור יקבלו מענה של מרכז היתרים, בין באמצעות המרכז של אשכול גליל מערבי ובית הכרם ובין באמצעות המרכז שיוקם באחד מיישובי האזור או אזורי התעשייה באזור. יובהר כי מרכז ההיתרים שיופעל על ידי האשכול ייתן שירות למבקשי היתר בתחום האשכול בלבד.

הקמת מרכז זה כפופה לכל דין. הקמת המרכז תיעשה על ידי איגוד ערים שהוא אשכול רשויות מקומיות, והוא יפעיל וינהל את המרכז. במסגרת זו, האיגוד יעסיק גורמי מקצוע מטעמו שיפעלו בתיאום ובשיתוף פעולה עם הגופים נותני השירות במרכז. יצוין כי התפקידים והסמכויות של איגוד ערים מסוג אשכול נקבעו בצו ההקמה של האיגוד, וכן הוא רשאי לפעול על פי האמור בסעיף 17ד(2) לחוק איגודי ערים. על כן, יובהר כי האמור בהחלטה זו כפוף להוראות כל דין לרבות הצו והסעיף האמור, ואין בעצם החלטת הממשלה כדי להקנות סמכות לאשכול.

העקרונות המרכזיים בעבודת והפעלת המרכז שנקבעו בסעיף 1 להחלטה 901 יחולו בשינויים המחויבים אף על המרכז המוקם בהחלטה זו. יובהר כי הקמת המרכז הינה על אף האמור בסעיף 1.טז להחלטה 901, אולם מעבר לכך, ככל שיוחלט בהמשך על

הרחבת הפיילוט לאזורים נוספים, זה ייעשה בהתאם לסעיף 1.1טז, לאחר בחינת האפקטיביות שתיערך ע"י ועדת ההיגוי.

6.א. **תיקון כללי ונהלי מינהלת הרשות להשקעות:** החוק לעידוד השקעות הון קובע מענק בשיעור של 20% באזורי פיתוח א', כאשר באזורים שהוגדרו בסעיף 40ג(ג) ניתן לתת שיעור מענק נוסף שיגיע עד 10% נוספים. בהתאם לנהלי המנהלה, עד 10% נוספים ניתנים לאחר ביצוע התוכנית המאושרת ובכפוף לאישור ביצוע סופי. בהחלטת הממשלה מוצע להנחות את מנהל הרשות להביא בפני מנהלת הרשות הצעה לתיקון כללי המנהלה כך שיינתן מראש אישור לשיעור מענק של 30% בגין התוכנית המאושרת ולא לאחר קבלת אישור ביצוע סופי לתוכנית כמקובל וזאת עבור בקשות שהוגשו החל מיום 1.1.25 ועד ליום 31.12.25, והתשלום יינתן בהתאם לביצוע.

ב. חיזוק הון אנושי ומשיכת עובדים

1.א. **הקמת מיזמים בתחומי התעשייה עתירת הידע (הוראת מנכ"ל 4.18):** התוכנית תסייע לחברות ביישובי האזור ובאזורי התעשייה באזור המעוניינות להקים מיזמים בתחום התעשייה עתירת הידע, המאופיינת בעלות שכר גבוהה למועסקים. למיזמים אלו תשפעה גדולה מאוד ביצירת מערכות להתהוות מרכזי תעסוקה איכותיים ופעילות כלכלית בסביבתם הגיאוגרפית.

2.א. **האצה וצמיחה של עסקים ויצירת משרות בשכר גבוה:** המסלול יתמך מעסיקים שהאתר בו יפעל עסקם הינו ביישובי האזור או באזורי התעשייה באזור, להעסיק עובדים חדשים ועובדים חוזרים בשכר גבוה. הדבר יתמך הקמת פעילויות עסקיות חדשות וכן יסייע לעסקים קיימים למשוך עובדים חדשים ולהחזיר עובדים על ידי השתתפות בעלות השכר. כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל ופינוי היישובים בפרט, עסקים מתמודדים עם קשיים בשימור פעילותם ויכולת צמיחה מחודשת, בנוסף המסלול יעודד הקמת פעילויות חדשות וכן יתמוך בהחזרת עובדים מיישובי האזור שעבודתם בחברות מהאזור הופסקה בעקבות המלחמה.

3.א. הכשרות בשיתוף מעסיקים:

מענקים למעסיקים (מסלול 1.8): המסלול יסייע למעסיקים שהאתר בו פועל עסקם הינו ביישובי האזור או באזורי תעשייה באזור להכשיר עובדים חדשים וקיימים במשרות איכותיות והשמתם לאורך זמן ובשכר גבוה. שילובם של המעסיקים באופן בלתי נפרד בתהליך ההכשרה מבטיח הכשרה העונה לצרכי השטח, והשמה איכותית. בכך המסלול מסייע בהגדלת כוח עבודה מיומן בעל פריון גבוה למשק ולתעשייה.

מיזמים משותפים להכשרות מעסיקים: שותפות עם גופים לביצוע מיזמים ללא כוונת רווח שמטרתם איתור, מיון, הכשרה והשמה של עובדים, כאשר המעסיקים מתחייבים להשמה איכותית בפריון גבוה. השותפות כאמור מאפשרת למשרד להרחיב את סל הכלים והשירותים שהוא מנגיש לעסקים, מתן מענה ממוקד המותאם לצרכים הן של העובדים והן של המעסיקים ביישובי האזור ואזורי תעשייה באזור כדי להבטיח

הצלחתם של המשתתפים במיזם, והפניית משאבים ממשלתיים בצורה אפקטיבית וממוקדת צרכי שטח. מימון העמותה בהיקף של לפחות 50% מהווה מינוף משמעותי לכסף ממשלתי.

4.2. מרכזי תעסוקה אזוריים:

במטרה להגדיל את שיעורי התעסוקה ביישובי האזור ואת איכותם, תוך החזרת הפעילות העסקית, מוצע להקים מרכזי תעסוקה אזוריים אליהם יועברו שירותי התעסוקה הממשלתיים, לרבות שירותי התעסוקה של שירות התעסוקה. המרכזים יהיו ONE STOP SHOP עבור עובדים ומעסיקים, יגבירו את יכולת ההכוון, ההשמה והתיאום בין עובדים ומעסיקים, באופן שצפוי להגדיל את הפיריון ולשפר את מצב התעסוקה ביישובי האזור. מרכזים אלה עתידים לשרת בעיקרם את תושבי יישובי האזור. יובהר כי מספר לשכות שירות התעסוקה ומרכזי ההכוון באזור לא יגדל כתוצאה מהחלטה זו, ולמעט מרכזי ההכוון המקנים שירות לאוכלוסייה הערבית שיינתן שאלו יגדלו בהתאם לניתוח הצרכים התעסוקתיים בהם.

5.ב. פיילוט הכשרות של שירות התעסוקה - שוק העבודה המודרני, מתאפיין בביקוש לעובדים בעלי מיומנויות מקצועיות ספציפיות בדגש על המגזר התעשייתי הנמצא במוקד זה. במקביל, קיימים דורשי עבודה רבים הפונים לשירות התעסוקה ומחפשים לרכוש הכשרה רלוונטית שתאפשר להם להשתלב בעבודה איכותית. ההחלטה נועדה לגשר על פער זה באמצעות מודל הכשרה חדשני ומעשי. במקום רק קורסים תיאורטיים המתקיימים בכיתות לימוד, מרבית הכשרות אלו מתבצעות בתוך המפעלים עצמם, בסביבת עבודה אמיתית. מדובר בהכשרה מעשית וממוקדת, שבה המשתתפים רוכשים ניסיון מעשי "על רצפת הייצור", תוך שימוש בציוד ובטכנולוגיות הרלוונטיות למפעלים השונים.

ההכשרה מותאמת ישירות לדרישות המעסיק כאשר המפעל הוא המכשיר את דורש העבודה, מה שמגדיל את הסיכוי לקליטה מוצלחת של העובד בתום ההכשרה. בנוסף המשתתפים לומדים את התפקיד ואת סביבת העבודה תוך כדי ההכשרה ובכך מקצרים את תהליכי הקליטה.

התוכנית מיועדת הן לדורשי עבודה הרשומים ומתייצבים באופן סדיר בלשכות שירות התעסוקה, במטרה לסייע להם להשתלב במקומות עבודה יציבים בתעשייה והן לסייע למפעלים לגייס ולהכשיר עובדים מיומנים בהתאם לצרכים הספציפיים שלהם.

ג. האצת והחזרת פעילות עסקית

1.ג. סיוע לעסקים קטנים ובינוניים: לסייע לעסקים ביישובי האזור לחזור לפעילות העסקית ולהאץ אותה, באמצעות כלי סיוע שכוללים בין השאר ליווי עסקי, הדרכות לעסקים, וכלים נוספים שנועדו לעודד צמיחה. בנוסף תפעל הסוכנות לחיזוק הסביבה העסקית ברשויות מקומיות של יישובי האזור במטרה לייצר עוגנים כלכליים באמצעות תכנית "עושים עסק". התכנית תסייע לרשויות מקומיות בפיתוח תכניות לקידום עסקים ביישובי האזור, תוך התאמת מענה מיטבי וייעודי לצרכי העסקים ברחבי הרשות, התאמה למאפייני הרשות, ובזיקה לתכניות הפיתוח.

2.ג. **תכנית מענקים לעסקים:** מטרת התכנית היא לסייע באמצעות מענקים, לעסקים המצויים ביישובים שפנו בהוראת שר הבטחון ובהתאם להערכת מצב מבצעית של צה"ל בהתאם למפורט בהחלטת ממשלה 975 "תוכנית פעולה לאומית לביצוע פינוי אוכלוסייה בגזרת הצפון (0-5 ק"מ מהגבול) וקליטתה – מלחמת 'חרבות ברזל'", ונפגעו במלחמה, במטרה לתמרץ אותם לחזור לפעילות עסקית, לצד חזרת התושבים ליישובים שפנו. החלטת ממשלה 975 תוקנה והוארכה במספר החלטות ממשלה. האחרונה בהם 2785 מיום 24.2.25.

3.ג. **מיצוי זכויות לעסקים - הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים** תסייע בהפעלת תכנית למיצוי זכויות של עסקים ביישובי האזור. התכנית תופעל על ידי האשכולות שמאגדים את הרשויות בתחומי החלטת הממשלה, שיסייעו לעסקים שנפגעו במלחמה במיצוי זכויות מול גופי הממשלה, וילוו אותם בתהליכים רגולטוריים.

4.ג. **השקעות הון לשימור פעילות עסקית:** מוצע להנחות את הרשות להשקעות להפעיל את הוראת מנכ"ל 4.76 לעסקים ביישובי האזור ואזורי תעשייה באזור בדגש על עסקים מענף התעשייה, אשר מעוניינים לבצע השקעות הוניות במטרה לחזור לרמת פעילותם לפני תחילת המלחמה. בנוסף למסלולי השקעות ההון הקיימים שמפעילה הרשות להשקעות ולפיתוח התעשייה והכלכלה, שיעודם העלאת הפיריון, הגברת יכולת ייצור ו/או ייצוא ויצירת משרות בפיריון גבוה, מטרת מסלול זה היא לאפשר לעסקים ותעשיות שנפגעו כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל להשתקם ולשוב, ככל הניתן, למצבם המקורי בהיבטי שימור הפעילות העסקית, שימור לקוחות וגישור על נזקי מלחמה. עסקים ותעשיות חוו פגיעה בכושר הייצור, במעגל הלקוחות בד בבד עם נזקים ישירים וקושי בשימור וגיוס עובדים. הסיוע דרך מסלול זה יאפשר לעסקים לבצע השקעות הון בטווח המידי לשיקום והחזרת פעילותם לקדמותה ככל הניתן. המסלול הופעל מכת החלטת ממשלה 1786 מיום 27.5.2024 בטווח של 0-5 ולאור הצלחתו והביקוש הרב מוצע להרחיבו עבור כלל יישובי האזור ואזורי התעשייה באזור.

5.ג. **מתחמי עבודה משותפים:** היעדר תשתיות מותאמות לעבודה מרחוק מצמצם את הזדמנויות התעסוקה והיזמות העסקית. על כן, קיים צורך וביצירת מענים כדוגמת מתחמי עבודה משותפים אשר מאפשר חיזוק של המרקם העסקי, התעסוקתי והקהילתי. מתחמי העבודה המשותפים הינם חלק מהשגרה העסקית החשובה ליציבות בעלי העסקים ביישובי האזור. המתחמים מעניקים מגוון שירותים וכלים לשמירה על מקום העבודה ובצד שמירה על המרקם המשפחתי כך שעובד יוכל לעבוד בסמוך לביתו. המתחמים מסייעים לשימור האוכלוסייה ואף מייצרים מקומות פיזיים ליצירת מקומות תעסוקה חדשים וקשרים בין אישיים.

6.ג. **שוקי תוצרת מקומית:** שוקי התוצרת העצמית הינם פרויקט שמייצר ערך כלכלי רחב ומאפשר לעסקים קטנים ומקומיים מיישובי האזור לשווק את מרכולתם לאוכלוסייה המקומית וכן לחיזוק התיירות ולהניע את הכלכלה המקומית. השווקים מופעלים על ידי הרשויות המקומיות אשר יכולים לשלב פעילות נוספות סביב שוקי התוצרת

המקומית ולהגביר את הערך הכלכלי, תיירותי וחברתי סביב שוקי התוצרת המקומית. מדובר בפעילות שמבוצעת באופן מהיר על ידי הרשויות שמכירות בצורך.

7.ג. **חיזוק לולי הטלה**: נוכח העובדה שבמהלך הלחימה באזור ההחלטה נפגעו גם לולים, ובמטרה לחזק את ההתיישבות החקלאית ופעילותה הכלכלית באזור, מוצע להוסיף מקורות הכנסה לאוכלוסייה בהתיישבות החקלאית באזור ההחלטה, באמצעות מתן עדיפות בקביעת מכסות למגדלי הטלה חדשים באזור הזה, כמפורט להלן:

על רקע כוונת שר החקלאות להגדיל את המכסה הארצית לייצור ביצי מאכל, בהתאם לסמכותו לפי סעיף 31 לחוק המועצה לענף הלול, התשכ"ד-1963, מוצע להנחות את שר החקלאות לתת מכוח סמכותו לפי החוק, בשנת 2025 ובמידה ולא יוחלט על קביעת מכסות אישיות לייצור ביצי מאכל לשיווק למגדלים חדשים בשנת 2025 אבל יוחלט על קביעת מכסות כאמור בשנת 2026, עדיפות במתן מכסות אישיות חדשות לייצור ביצי מאכל למי שמתגורר ביישובים ההחלטה, אם ייצר את מכסתו שם. יצוין כי בכוונת השר לייעד מכסות למגדלים חדשים גם למבקשים מיישובים חקלאים בחבל התקומה.

8.ג. **מסלול צפון בקרן בערבות מדינה**: מוצע להטיל על החשב הכללי במשרד האוצר לפעול בהתאם לסמכותו בחוק ערבויות מטעם המדינה, התשי"ח-1958, לפתוח קרן ייעודית לעסקים קטנים ובינוניים (מחזור הכנסות של עד 100 מלש"ח) ביישובי האזור ובאזורי התעשייה באזור. סכום זה ימונף למתן הלוואות על ידי נותני האשראי לגורמים הרלוונטיים. פתיחת הקרן ומתן הערבות כאמור כפופות לאישור ועדת הכספים בכנסת ועד לאישור כאמור לא יוקצה התקציב לעניין זה.

9.ג. **מיזמים משותפים לשיקום יישובי האזור**

בהמשך להחלטה מס' 1786 שעניינה "תוכנית למענים בטווח המיידי והקרוב וקידום מתווה רב שנתי לשיקום ופיתוח הצפון" ובהמשך להתקשרות שביצע החשב הכללי החשב הכללי במשרד האוצר, בכפוף להקצאת תקציב, לצורך מיזם משותף להקמת מטה תיאום שמטרתו יצירת סנכרון בין ממשלה, פילנתרופיה ועסקים למען יצירת מיזמים משותפים ומינוף משאבים לטובת שיקום יישובי האזור, מוצע להקצות את התקציב הייעודי כמפורט בהחלטה לצורך יישום מיזם זה.

ד. **הטמעת טכנולוגיות והעלאת פריון**

1.ד. **ייעול ואוטומציה של בתי אריזה**: מסלול זה יאפשר קידום פעילותם העסקית של עסקים רבים בתחומי החקלאות הפועלים ביישובי האזור, על ידי תמיכה בהקמת ושדרוג טכנולוגי של בתי אריזה ובהם מערכות מתקדמות מבוססות אוטומציה. השקעות בייעול ואוטומציה של בתי אריזה יחזקו את יכולות הטיפול, המיון, העיבוד והאריזה והשיווק של משקים חקלאים באזור.

2.ד. **פריז וייצור מתקדם:** במטרה לסייע בקידום תעשייה מתקדמת ובת קיימא ולטובת העלאת הפריז ועידוד הטמעת חדשנות בתעשייה הישראלית והבטחת כושר התחרותיות של התעשייה הישראלית מפעילה הרשות להשקעות מסלול תחרותי לעידוד השקעות במפעלים. במרבית ענפי התעשייה הישראלים קצב צמיחת הפריז בעבודה (תוצר מקומי גולמי לשעת עבודה) נמוך בהשוואה למדינות ה-OECD, ומהווה חסם צמיחה מרכזי למשק הישראלי. ממסלול מעודד מפעלים לבצע את המעבר לייצור מבוסס industry 4.0 וכן את הגברת פריז העבודה, באמצעות השתתפות בסיכון הכרוך בהטמעה של טכנולוגיות חדשניות והשקעות רכות במסגרת המסלול יקבע מקצה ייעודי במסגרת התקציבית שהוקצתה לכך למפעלים ביישובי האזור ובאזור התעשייה באזור.

3.ד. **המרכז לתעשייה מתקדמת** – המרכז לתעשייה מתקדמת שמופעל באמצעות נותן שירותים של משרד הכלכלה והתעשייה מסייע לחברות יצרניות בענפי משק שונים בהטמעת תהליכי שינוי מבוססי חדשנות ובראשם שיפור שיטות הייצור וביצוע התייעלות במשאבים ובחומרי גלם. זאת, במטרה להגדיל את פריז העבודה ולשפר את כושר התחרות. פעילות המרכז בשנים האחרונות הביאה לשיפור ממוצע של כ-28% בפריז בקרב לקוחותיו, וכן לשיפור בשורה של מדדי התייעלות ולצמצום ההשפעות הסביבתיות. מוצע להנחות את המשרד לקבוע תקציב ייעודי במסגרת התקציבית שהוקצתה לכך עבור הבקשות של חברות יצרניות ביישובי האזור ובאזורי התעשייה באזור.

4.ד. **מטמנת תאנים**, הממוקמת בכניסה הצפונית לתצור הגלילית ובסמיכות לשוב עמוקה, הייתה עד לשנת 2019, מטמנת אזורית. המטמנה קלטה כ-500 טון ביום של פסולת מעורבת מיישובי האזור - למעלה מ-18 רשויות מאזור הגליל העליון, הגליל המזרחי והגולן, וביניהן - "יישובי האזור" כהגדרתם בהצעת המחליטים. לפיכך, חלק ניכר מהפסולת המצויה באתר מקורה ביישובי האזור. על פי הערכת הגורמים המקצועיים במשרד, כ-90 אחוזים מסך הפסולת המוטמנת באתר מקורה ביישובי האזור. ביום 24.2.2019 נסגרה המטמנה לקליטת פסולת. בתנאי רישיון העסק של המטמנה נכללו דרישות לשיקום, אולם נכון להיום, לא הושלמו שלבי הטיפול והשיקום כמתחייב מתנאי רישיון העסק.

בתאריך 9.10.2024 פרצה שריפה באתר כתוצאה מפגיעות של מטחי טילים ושבירי מיירטים שנפלו בו. השריפה גרמה לנזקים בתשתיות של האתר, ובין השאר - נשרפו יריעות האיטום של בריכות התשטיפים, נפגעו משאבות ותעלות איסוף של נגר עילי. נזקים ישירים מהפגיעה תוקנו באמצעות קרן הפיצויים, אך בריכות התשטיפים באתר שנפגעו באופן חלקי בלבד, מצויות בסכנת התמוטטות וקריסה. כתוצאה מפגיעות אלה קיים סיכון לגלישת תשטיפים בכמות של עד 50 אלף קוב משטח האתר אל נחל תצור, שהנו חלק מאגן ההיקוות של הכנרת, תוך סכנה לזיהום חמור של מקורות מי שתיה ומי תהום. עמדת הגורמים המקצועיים של המשרד היא כי קיימת דחיפות בטיפול בבריכות אלה וקידום צעדי השיקום, ולא עקב החרפת הסיכון כתוצאה מפגיעת הטילים. הצורך בפעולות השיקום עקב הפגיעה היה דומה גם לו היו מבוצעות פעולות השיקום כפי שנדרש בתנאי רישיון העסק, וזאת עקב אופי הפגיעה. דהיינו, הסיוע הכספי נועד להשלים את הפערים שנוצרו בעלויות השיקום, כתוצאה מפגעי המלחמה ולא כוסו על ידי מקורות אחרים.

לפיכך מוצע להקצות 10 מלש"ח כסיוע לאיגוד ערים אזור גליל מזרחי וגולן (פסולת מוצקה), שאחראי על עבודות השיקום באתר, עבור ביצוע פעולות שיקום. פעולות השיקום יבוצעו בהתאם לתנאים ברישיון עסק ולהנחיות נוספות שיקבע המשרד להגנת הסביבה. לצורך כך יינתן תקציב ייעודי למשרד להגנת הסביבה ממנהלת תנופה במשרד האוצר. הסיוע מותנה בהתחייבות הרשויות המקומיות התברורות באיגוד הערים למימון חלקן היחסי.

יובהר כי למשרד להגנת הסביבה לא מוכר כל מקרה דומה אחר, בו קיימת דחיפות בביצוע פעולות שיקום באתר סילוק פסולת עקב פגיעות טילים שהן תוצאה של מצב המלחמה.

יש לציין כי הסיוע הכספי האמור לא יכסה בהכרח את מלוא העלות של פעולות השיקום הנדרשות באתר, וכי האחריות לביצוע השיקום במלואו מוטלת על האיגוד בהתאם לתנאי רישיון העסק. אין במתן הסיוע בנסיבות התריגות שנוצרו כדי להפחית מאחריות זו.

5.ד. מוצע כי הממשלה תפנה להנהלת הקרן לשמירת הניקיון בבקשה לאשר תקצוב של הפרוייקטים הבאים, בכפוף לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד – 1984 והתקנות לפיו, ובתנאים שתקבע הקרן:

א. **טיפול סביבתי** – מזה כעשור שנים מקדם המשרד ברחבי הארץ פרויקט של טיפוח סביבתי בשכונות טעונות טיפוח. ברשימת "ישובי האזור" כהגדרתם בהצעת המחליטים ישנם ארבעה ישובים שבהם מבנים מסוגים רלוונטיים לפרוייקט: עיריית קריית שמונה, עיריית נהריה, עיריית מעלות תרשיחא ומועצה מקומית שלומי. פרויקט זה הוא פרויקט ייעודי לשטחים פתוחים הסמוכים מבני שיכונים שהוקמו בשנות החמישים של המאה הקודמת ביישובים בעלי אופי עירוני. על פי בדיקת גורמי המקצוע של המשרד, מבנים אלה מצויים בארבע הרשויות המצוינות בסעיף זה מבין יישובי האזור, ואינם מצויים ביישובים אחרים באזור זה. הפרוייקט מתמקד בשטחים פרטיים של השיכונים, אשר דייריהם מהווים ככלל אוכלוסייה מוחלשת במיוחד, אף בהשוואה לתושבי יישובים אחרים. שטחים אלו אינם שמורים והדבר מביא לריכוז מפגעים, השלכת פסולת בלתי חוקית ולאיכות סביבה לא נאותה המונעת נגישות לטבע של הדיירים. מטרת הפרוייקט היא לייצר תנאים אשר יאפשרו לשקם ולהבטיח שמירה על השטח הפתוח ועל נגישותו לציבור ומניעת מפגעים נוספים בו. חלק מאותם שיכונים ספגו פגיעות ישירות במלחמת חרבות ברזל, והם טעונים שיקום פיזי. קיום הפרוייקט לטיפול סביבתי יחד עם השיקום הפיזי ומשתלב עם פעולות השיקום ולכן יש ערך רב בביצועו בעת הזאת, המצדיק מתן עדיפות בהשוואה לפרוייקטים אחרים. מוצע, כי הקרן לשמירת הניקיון תקצה תקציב עבור ביצוע פרויקט בתחום בתנאים שתקבע.

ב. **חינוך סביבתי** - "יישובי האזור" כהגדרתם בהצעת המחליטים, כוללים 90 יישובים ב- 23 רשויות מקומיות. מוצע להקצות לאותן רשויות מקומיות תקציבים, בהיקף כולל של עד 6 מלש"ח, לטובת ביצוע פעולות חינוכיות סביבתיות ביישובי האזור. מוצע, כי הקצאת סך התקציב בין כלל הרשויות המקומיות תהיה באופן יחסי למספר התושבים

שביישובי האזור. יצוין, כי מדובר על הסדר במתכונת דומה לזה שאושר לרשויות "עוטף עזה" (חבל תקומה), למשל, במסגרת סעיף 3.10 בג החלטת ממשלה 462 מיום 20.4.23 בנושא "תכנית לחיזוק החוסן האזרחי בשדרות וביישובי "עוטף רצועת עזה" לשנים 2023-2024 ותיקון החלטת ממשלה". כל רשות מגישה לאישור הקרן/משרד תוכנית ליישום הפרויקט, במסגרת התקציב שהוקצה לה, לפי מתווה שקובע המשרד ותוך התאמה לצרכים ולמאפיינים הייחודיים של כל אחד מהיישובים ברשות הרלוונטית.

ג. **איסוף וטיפול בפסולת גושית, גזם ופסולת בניין** - ב - 12/2024 פרסם המשרד להגנת הסביבה קול קורא מס' 17946 (2024) בנושא איסוף מתוך הפרדה וטיפול בפסולת גושית, בניין וגזם, ביישובי הצפון שפוננו מבתיים. כל יישובי הצפון שפוננו מבתיים נכללים בהגדרת "יישובי האזור" שבהצעת המחליטים. במסגרת הקול הקורא האמור, שיועד לאשכולות של הרשויות המקומיות הרלוונטיות, ניתנו ההתחייבות הכספיות הבאות: לאשכול רשויות גליל מערבי 1,849,867 ₪ ולאשכול רשויות גליל מזרחי 3,000,000 ₪. הפרויקט נוחל הצלחה רבה ונמצא כי יש צורך בהרחבתו. לפיכך, מוצע לבקש מהקרן לשמירת הניקיון להקצות בשנת 2025 לאשכול רשויות מקומיות גליל מערבי סכום נוסף של 2 מלש"ח ולאשכול רשויות מקומיות גליל מזרחי סכום נוסף של 4 מלש"ח, עבור הרחבה והמשך של ביצוע הפרויקט האמור. חלוקת סך התקציב של סעיף זה בין שני האשכולות נקבעה בהתאם ליחס של מספר התושבים שפוננו מבתיים ונמנים עם יישובי האזור, בכל אחד מאשכול הרשויות.

ה. פיתוח מנועי צמיחה

ה.1. **תשתיות קלאסטרים:** במסגרת תכנית משרד הכלכלה והתעשייה לעידוד הצמיחה של המשק ולחיזוק החוסן הכלכלי ואיתנות המגזר העסקי באמצעות קלסטרים תחרותיים, מפעיל משרד הכלכלה והתעשייה באמצעות הרשות להשקעות מסלול סיוע. התכנית מתמקדת בששת הקלאסטרים הנבחרים: מדעי החיים ובריאות, ייצור מתקדם, דורטק ואקלים, אגרו-פודטק, ביטחון ותעשייה בטחונית והייטק. מטרת התכנית להגביר את שיעור הייצוא מישראל לעולם, העלאת הפיריון (שיעור המשרות האיכותיות והשכר הממוצע בהן), להגביר את שיעור ההשקעות הזרות במשק הישראלי ולהביא להשקעת משאבים מיטבית אשר תביא לצמיחה מואצת בכלל האזורים, ובמסלול זה ביישובי האזור ואזורי תעשייה באזור. הסיוע ניתן בדרך של הקצאה תחרותית.

ה.2. **גופי ניהול איזוריים לאקוסיסטם:** משרד הכלכלה והתעשייה מפעיל כבר עתה את מנהלת האגרונוב האזורית לשם קידום כלכלת האזור בתחום, כגוף מתכלל אזורי של החקלאות המתקדמת בנגב המערבי מתוקף החלטת 566 לחיזוק עוטף עזה, וכחלק מהחלטה 1699 לקידום חבל תקומה. לאור הצורך האסטרטגי שזוהה בגוף מתכלל מבקש משרד הכלכלה והתעשייה להפעיל, באותו האופן שפועל אגרונוב, את מנהלת האגרו-פודטק האזורית לשם קידום כלכלת האזור בתחום. יובהר כי בסעיף ד(3)ג(ג) להחלטה 1786 נקבע כי יש להפעיל את מנהלת האגרו-פודטק כאמור לעיל, אך החלטה זו בוטלה בהחלטת ממשלה 2568 מיום 15.12.24 שעניינה "היערכות לשיבה הביתה של תושבי היישובים המפונים בצפון ותיקון החלטת ממשלה". וכעת מבקש המשרד להפעיל את המנהלת. בצורה דומה

יוקם לאחר בחינה מקצועית גוף ניהולי אזורי בתחום הבריאות, וכן גוף ניהולי אזורי בתחום התעשייה 4.0/5.0. מוצע להקים את שלושת המינהלות בנושאים הנ"ל, לאחר עבודת מיפוי מעמיקה של היתרונות היחסיים של האזור, לפי מודל הצמיחה והקלסטרים התחרותיים שמקדם משרד הכלכלה והתעשייה. לאחר מיפוי שנערך באשכול גליל מזרחי עלה כי יש שם מנועי צמיחה מרכזיים בתחומי האגרוטק והפודטק, ואילו אשכול גליל מערבי מתאפיין במיקוד בתחומי הבריאות והתעשייה מתקדמת סביב תפן.

הגוף המתכלל האזורי כאמור ישמש כ – Regional Cluster Management Operation ויקדם פעולות כדוגמת: משיכת סטארטאפים ומיזמים עסקים, זיהוי אתגרים מקצועיים, משיכת השקעות, הטמעת טכנולוגיות במשקים חקלאים, זיהוי חסמים, יצירת שותפויות, מיפוי ואיסוף מידע ההופך לידע עסקי, קידום החינוך וההשכלה בתחום, יצירת קול ומיתוג אזורי. המשרד יתקשר עם גופים אזוריים קיימים, כולל רשויות מקומיות ואשכולות אזוריים, והכל בהתאם להוראות כל דין.

במטרה לתת מענה כלכלי מיטבי ולצורך מימוש הפוטנציאל הכלכלי המירבי, מרחב הפעילות של גופי הניהול האזוריים יוגדר על ידי הצרכים העסקיים של המרחב כולו והם יתנו מענה גיאוגרפי ההולם צרכים אלה. הגופים יעניקו את מרבית השירותים לגופים וחברות הנמצאים באזור, אך יכולים להעניק גם שירותים לחברות וגופים שאינם באזור והכל במטרה להצמיח את האזור ולחזקו ובתיאום עם אגף בכיר חדשנות וצמיחה במשרד הכלכלה והתעשייה.

ה.3. **עידוד פעילות של חברות עתירות ידע:** מטרת מסלול זה היא לתמוך בחברות עתירות ידע אשר פעילותן המחקרית והטכנולוגית ביישובי האזור ובאזורי תעשייה באזור נפגעה כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל, ולעודדן לשוב ולחדש את פעילות המחקר והפיתוח (מ"פ) שלהן באזור. זאת, מתוך הכרה בחשיבותן של חברות אלו כגורם מרכזי בצמיחה הכלכלית ובהתפתחות האזורית, וכן בצורך לשמר את האקוסיסטם הטכנולוגי ולמנוע בריחת פעילות חדשנית מאזורים שנפגעו. חברות רבות ספגו ירידה משמעותית בפעילותן, קשיים בגיוס ושימור עובדים, הפרעה בתהליכי פיתוח, ואי-ודאות תפעולית. הסיוע במסגרת מסלול זה יאפשר לחברות עתירות ידע למקד משאבים בחידוש פרויקטי מחקר ופיתוח, להבטיח את המשך פעילותן באזור, ולשמר את היתרון הטכנולוגי שלהן, תוך חיזוק הכלכלה המקומית והשבת פעילות חדשנית ליישובי האזור ולאזורי תעשייה באזור.

ה.4. הקמה והרחבה של מכון המזון: בהחלטת ממשלה 2262 מיום 08.01.2017 ובהחלטת ממשלה 3470 מיום 15.04.2018 הוחלט להקים מכון לחקר המזון בקרית שמונה בתקציב של 21.2 מל"ש, וזאת לשם פיתוח תעשייה מתקדמת בתחום המזון והתזונה ולצורך הגברת הקשר בין האקדמיה לבין התעשייה בתחום המזון. מטרת מכון המזון היא לאפשר לחברות ולסטארטאפים בתעשיית המזון לפתח את מוצריהן ותהליכי הייצור שלהן ולקבל ייעוץ וסיוע לפיתוח והטמעת חדשנות במזון.

הקמת מכון המזון בקריית שמונה, הינה חלק ממהלך כולל ומיקוד מאמץ לקידום תעשיית המזון והפודטק בישראל בכלל ובקריית שמונה בפרט, באמצעות מגוון כלים ממשלתיים שמרביתם אומצו בהחלטת ממשלה 3740 (סעיף 16) לצד התשתית המחקרית, התעשייתית והציבורית הקיימת באזור. מטרת המהלך היא להביא לשינוי משמעותי באזור בתחום המזון על ידי יצירת

מסה קריטית של חברות שיחלו לפעול באזור בסינרגיה וביתר שאת לאחר חזרת התושבים כחלק ממאמצי שיקום הצפון. האקוסיסטם באזור קריית שמונה כולל, בין היתר: מאיץ עסקי (אקסלרטור) XLR8, חממת הפודטק Fresh Start, מכון המזון לחדשנות במזון (נשוא מכרז זה), הקמת רובע פודטק, קהילת פודטק ישראל, וזאת בנוסף למחקר בתחום המזון והחקלאות ע"י המכללה האקדמית תל חי ומכון המחקר מיגל ופעילות חקלאית רבה המתרחשת באזור. מכון המזון, ישמש עוגן ידע משמעותי ביצירת, תחזוקת ופיתוח האקוסיסטם המתואר לעיל, ויהווה מקור חיבור בין התעשייה, גורמי החקלאות, והאקדמיה, לשם קידום החדשנות, הפירון והתחרותיות של תעשיית המזון הישראלית בעולם.

1. **הנגשת מידע על פעילות המשרד:** מוצע כי משרד הכלכלה והתעשייה יפעל לקידום היישום והגברת החשיפה וההיכרות עם כלי הסיוע של המשרד בקרב האוכלוסיה ביישובי האזור ובאזורי תעשייה באזור וזאת לצורך יצירת נגישות מועילה אשר תאפשר ניצול מיטבי של כלי המשרד במטרה להביא לסיוע מירבי.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

ההחלטה צפויה לסייע למהלכי השיקום הכלכלי של יישובי האזור שנפגעו במלחמת חרבות ברזל. מתוקף ההחלטה יופעלו כלי מדיניות שונים שמטרתם לשקם את הפעילות הכלכלית, לרבות פעילות עסקים קטנים ובינוניים, מפעלי תעשייה, קלאסטרים מתמחים, חקלאות וענפי ההייטק. הסיוע יינתן דרך מענקי הון, מענקי שכר, סיוע במימון פעילויות עסקיות שונות ובניית תשתיות ארגוניות. ההחלטה מטרתה לצמצם את אובדן הפדיון שחל באזור, בגובה של כ-1.3 מיליארד ש"ח לרבעון (הפדיון התוספתי שהיה באזור בתרחיש צמיחה זהה לממוצע המשקי).

תוספת הפדיון כאמור צפויה להגדיל את תקבולי המס ולצמצם את הנטל הכלכלי שצפוי להיווצר על משק המדינה. בהמשך לכך נתוני התוצר והייצוא מהאזור צפויים לגדול, ונתוני האבטלה עתידים לרדת.

תקציב

כמפורט בגוף ההחלטה

השפעת ההצעה על מצבת כוח האדם

אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר הנגב, גליל וחוסן לאומי - תומך

שר הפנים – טרם נתקבלה עמדתו

שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה - תומכת

השרה להגנת הסביבה - תומכת

שר החקלאות ובטחון המזון - תומך

שר העבודה – טרם נתקבלה עמדתו

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

מס' 2262 מיום 8.1.2017
מס' 3740 מיום 15.04.2018
מס' 566 מיום 22.11.2020
מס' 901 מיום 02.02.2022
מס' 919 מיום 10.09.2023
מס' 462 מיום 20.04.2023
מס' 975 מיום 18.10.2023
מס' 1699 מיום 17.04.2024
מס' 1786 מיום 27.05.2024
מס' 2330 מיום 31.10.2024
מס' 2568 מיום 15.12.2024
מס' 2624 מיום 29.12.2024
מס' 2675 מיום 12.01.2025
מס' 2677 מיום 12.01.2025
מס' 2710 מיום 26.01.2025
מס' 2756 מיום 16.02.2025
מס' 2785 מיום 24.02.2025
מס' 2826 מיום 04.03.2025

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יחס ההצעה

מצ"ב

סיווגים

סיווג ראשי: 01 ביצועי
תחום פעולה עיקרי: 02 חברה וכלכלה

מגישים: שר הכלכלה והתעשייה
השר במשרד האוצר
שר האוצר

כ"ד בתמוז התשפ"ה
20 ביולי 2025

חוות דעת משפטית הנלווית להצעה להחלטת ממשלה

נושא ההחלטה: תכנית להאצה כלכלית והשבת פעילות עסקית בצפון

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

1. ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) החלה מתקפת טרור רצחנית מרצועת עזה שבמסגרתה חדרו מאות מחבלים ליישובים בדרום הארץ מהיבשה, מהאוויר ומהים וכן התבצע ירי מסיבי של אלפי רקטות לעבר שטח מדינת ישראל.

נוכח האירועים האמורים, הכריז שר הביטחון על מצב מיוחד בעורף בכל שטח המדינה בהתאם לסמכותו לפי סעיף 9ג(ב) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951. בהמשך לכך התקבלה החלטת ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי מספר ב/22 מיום 7.10.2023 בעניין נקיטה בפעולות צבאיות משמעותיות לפי סעיף 40א(1) ו-40א(2) לחוק-יסוד: הממשלה (להלן: "מלחמת חרבות ברזל").

נוכח המציאות הביטחונית והאפשרות להתפתחות המערכה גם לגזרה הצפונית, ובשים לב לאיום הקיים על האוכלוסייה המצויה בסמוך לגבול הצפוני של מדינת ישראל נוכח ירי טילים וחדירת גורמים עוינים אל ישובי הצפון, ומשלא ניתן היה להבטיח את שלומה של האוכלוסייה או להבטיח אספקת מוצרים ושירותים בסיסיים, ובשל צורך מבצעי מיידי, ביום 16.10.2023 הנחה שר הביטחון על פינוי האוכלוסייה הנמצאת בטווח של עד 2 ק"מ מהגבול הצפוני של מדינת ישראל בהתאם לתכנית צה"ל "מרחק בטוח צפון". במסגרת זו פונו 28 יישובים.

2. בהמשך לכך, ביום 18.10.2023 התקבלה החלטת ממשלה 975 בעניין "תוכנית פעולה לאומית לביצוע פינוי אוכלוסייה בגזרת הצפון (0-5 ק"מ מהגבול) וקליטתה – מלחמת יחרבות ברזל", בה נקבע בין היתר כי האוכלוסייה הנמצאת בטווח של 2 – 5 ק"מ מהגבול הצפוני של מדינת ישראל תפונה בהתאם לתוכנית צה"ל "מרחק בטוח צפון" ולהערכת מצב מבצעית של צה"ל וכן הסמיכה את שר הביטחון, בתיאום עם ראש הממשלה, להורות על עיתוי הפעלת תוכנית הפינוי על פי שיקולים מבצעיים, וזאת "נוכח המציאות הביטחונית והאפשרות להתפתחות המערכה גם לגזרה הצפונית, לא ניתן לשמור על שלומה של האוכלוסייה או להבטיח אספקת מוצרים ושירותים בסיסיים בטווח של 5 ק"מ מגבול הצפון אלא באמצעות פינוי המאורגן של האוכלוסייה, ומכאן הצורך בהחלטה זו." (מדברי ההסבר להחלטה 975).

3. ביום 20.10.2023 הנחה שר הביטחון, בהמשך להמלצה הביטחונית-מבצעית של צה"ל, על פינוי תושבי העיר קריית שמונה. ביום 22.10.2023 הנחה שר הביטחון, בהמשך להמלצה הביטחונית – מבצעית של צה"ל, על פינוי תושבי המרחב המכונה 2 – 3.5 ק"מ מגבול לבנון. במסגרת זו פונו 14 יישובים.

4. תקופת הפינוי שבוצע בהמשך להחלטה 975 הוארכה מספר פעמים ותסתיימה אך לאחרונה ביום 28.02.2025, כפי שיפורט להלן.

5. בהמשך לכך, התקבלה החלטת ממשלה מס' 1786 מיום 27.05.2024 בעניין "תוכנית למענים בטווח המיידי והקרוב וקידום מתווה רב-שנתי לשיקום ופיתוח הצפון". ההחלטה נועדה לשם הענקת סיוע, משמעות ותקווה לאזור, ליישובים ולתושבים המתגוררים ביישובים, שנקבע בהחלטת ממשלה מספר 975 מיום 18.10.2024 בעניינם כי "...לא ניתן לשמור על שלומה של האוכלוסייה או להבטיח אספקת מוצרים ושירותים בסיסיים עבורה", וזאת "לאור האיום הקיים על האוכלוסייה המצויה בסמוך לגבול הצפוני של מדינת ישראל במסגרת מלחמת יחרבות ברזל", נוכח ירי טילים וחדירת גורמים עוינים אל שטח ישראל". בהתאם להחלטה כללה כלי סיוע שמטרתם מענים מיידיים לצרכי האוכלוסייה המאוימת שיינתנו באמצעות משרדי הממשלה הרלוונטיים והן באמצעות רשויות ההחלטה. כמו כן, במקומות שבהם לא ניתן להעניק את הסיוע ברמת הפרט או היישוב, יינתנו השירותים ברמת הרשות כולה (לדוגמה, שירותי חינוך, בריאות ורווחה). כפועל יוצא מכך, החלטה זו אף סייעה באופן משני ליישובים שלא פונו ולתושביהם, המשווייכים לרשויות המקומיות שמהם פונו יישובים, שרמת השירותים הבסיסיים והמרחביים שהם מקבלים נפגעה כתוצאה מהעומס שמוטל על רשויות ההחלטה. בנוסף לכלי הסיוע שיש בהחלטה, ההחלטה כללה גם פעולות שביכולתן לזרוע זרעי תקווה ומשמעות לאוכלוסייה המאוימת.

6. מאז החלטה 1786, התקבלו שורה של החלטות ממשלה שמטרתן הכנת התשתית לחזרת תושבי אזור לבתיהם: החלטה 2568 מיום 15.12.24, החלטה 2624 מיום 29.12.2024, החלטה 2675 מיום 12.1.2025, החלטה 2677 מיום 12.01.2025 שתוקן בהחלטה 2710 מיום 26.01.2025, החלטה 2755

7. בהחלטת ממשלה מס' 2785 מיום 24.02.2025 שעניינה "הארכת סיוע המדינה לתושבי יישובי הדרום המצויים בטווח המכונה 0 עד 7 ק"מ מגדר רצועת עזה ולתושבי יישובי הצפון בטווח של 0 עד 5 ק"מ מגבול לבנון לאור מלחמת "חרבות ברזל" - תיקון החלטות ממשלה", נרשמה הודעת צה"ל ומשרד הביטחון כי בהתאם להערכת המצב העדכנית אין מניעה ביטחונית לחזרת המפונים מיישוב הצפון בטווח של 0-5 ק"מ מגבול לבנון לאור מלחמת "חרבות ברזל" לביתם החל מיום 01.03.2025.

8. סעיף 151(א) לחוק התייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן - החוק) קובע כי הממשלה רשאית להחליט כי אזור מסוים או יישוב מסוים הוא בעל עדיפות לאומית (להלן - אזור עדיפות לאומית); החלטה כאמור יכול שתהיה כללית ויכול שתהיה לגבי עניין מסוים או לתקופה מסוימת.

9. סעיף 151(ב) לחוק מפרט את השיקולים שרשאית הממשלה לשקול לעניין זה, ובכללם שיקולים בנוגע למצב הביטחוני באזור או ביישוב ובנוגע לחוסנו הכלכלי והחברתי של האזור או היישוב ורמת השירותים שבו. בהתאם לאמור בהצעת ההחלטה, השיקול המרכזי שביסוד קביעת יישובי האזור ואזורי התעשייה באזור כאזור עדיפות לאומית הוא המצב הביטחוני באזור או ביישוב, כאמור 151(ב)(1) לחוק.

10. בהתאם לסעיף 151(ג) לחוק, החלטת ממשלה בדבר אזור עדיפות לאומית תהיה מנומקת ומבוססת על נתונים ויפורטו בה מקור הנתונים והשיקולים כאמור. בעניינו, בהתאם לחוות הדעת של מערכת הבטחון, היישובים אשר נכללים באזור המאויים ביותר מגבול לבנון וכן היישובים המצויים בטווח של עד 7 ק"מ מגדר המערכת סביב רצועת עזה מתמודדים עם אתגרים ונתונים לשגרת חירום שאינה תואמת אזורי אחרים בשל מאפיינים ייחודיים, לרבות יישובים אחרים. בהקשר זה יצוין כי ביחס ליישובים המצויים בטווח של עד 7 ק"מ מגדר המערכת סביב רצועת עזה - התקבלה החלטת ממשלה מס' 1699 מיום 17.04.2024 שעניינה "התוכנית האסטרטגית לשיקום, לחידוש ולפיתוח חבל התקומה ואוכלוסייתו לשנים 2024 - 2028 ותיקון החלטות ממשלה. החלטת הממשלה כללה כלי שיקום ופיתוח, כאשר כלי הפיתוח נתנו עד לתום שנת 2024 וזאת בהתבסס על החלטת ממשלה מס' 462 מיום 20.4.2023 שעניינה תוכנית לחיזוק החוסן האזרחי בשדרות וביישובי "עוטף רצועת עזה" לשנים 2023 - 2024 והכל כמפורט בהרחבה בהחלטה 1699. כמו כן, ביום 02.04.2025 אושר "חוק שיקום נרחב לחבל התקומה וקביעתו כאזור מיקוד לאומי וסיוע ליישובים הסמוכים לו, התשפ"ה-2025" המגדיר את חבל התקומה כאזור מיקוד לאומי שבו תפעל הממשלה לשיקומו הנרחב באופן מואץ בשלל תחומי החיים לתקופת זמן של 7 שנים, עם אופציה להארכה של עד 10 שנים. על כן ליישובים המצויים בטווח של עד 7 ק"מ מגדר המערכת סביב רצועת עזה יינתן מענה במסגרת אלו והמענה ליישובים ואזורי התעשייה המפורטים בנספח א' להחלטה ינתן מענה בהחלטה זו.

ההחלטה מיועדת לחול על יישובים ואזורי תעשייה המפורטים בנספח א' להחלטה ואזור תעשייה המשותף למספר רשויות מקומיות, אשר לפחות אחת מהן מהווה או מכילה יישוב או יישובים מתוך הרשימה האמורה ושלפחות שני שלישים מכלל ההכנסות שלו, שמועדות לעבור לרשויות השותפות, מועברות לרשות או לרשויות כאמור, וזאת על מנת לתמרץ שיתוף הכנסות כאמור דבר אשר יתרם לפיתוח הכלכלי של האזור ולפיתוחו.

11. סעיף 152 לחוק קובע כי הממשלה רשאית להחליט על מתן הטבות לאזור עדיפות לאומית, אשר יכול שיינתנו בתחומי הפעילות השונים של הממשלה, וכי הממשלה מוסמכת להחליט בדבר סוג ההטבות שיינתנו לאזור, הדרכים או האמצעים למתן ההטבות, התקופה שבה יינתנו ההטבות ואמות המידה לנתינתן, והכל באופן ההולם את נסיבות העניין. כמו כן, נקבע בסעיף כי הממשלה רשאית להחליט כי החלטות כאמור יתקבלו בידי שר משרי הממשלה בשטח הפעולה של משרדו וכי התחומים שבהם יינתנו הטבות לאזורי עדיפות לאומית לפי סעיף זה וכן סוגי ההטבות, הדרכים, האמצעים ואמות המידה לנתינתן והתקופות שבהן יינתנו, יכול שיהיו שונים לגבי אזורי עדיפות לאומית שונים.

12. מטרת ההחלטה לאשר תכנית סיוע כלכלית לאזור הצפון הסמוך לגבול לבנון. הצעת ההחלטה כוללת בהתאם השקעות בפיתוח כלכלי, כפי שמפורט בה בהרחבה, אשר מטרתן חיזוק הכלכלה בדרך של משיכת השקעות, חיזוק הון אנושי ומשיכת עובדים, האצת והחזרת פעילות עסקית, הטמעת טכנולוגיות והעלאת פרוץ, פיתוח מנועי צמיחה ביישובי האזור ואזור התעשייה באזור ואשר נקבעו בהלימה לנסיבות העניין ולמטרת ההחלטה.

כל סעיפי ההחלטה הינם סעיפי עדיפות לאומית הנותנים מענה ליישובים ואזורי התעשייה המפורטים בנספח א' להחלטה למעט שני סעיפים מקצועיים - הסעיף האחד נוגע לתכנית המענקים לעסקים המיועדת לעסקים קטנים ובינוניים שמיקומם ביישובים שפנו בהתאם להחלטה מס' 975

וזאת משיקולים מקצועיים הנוגעים ליישובים המפונים במטרה לתמרץ את העסקים האמורים להאיץ את פעילותם העסקית. הסעיף השני, הוא הסעיף הנוגע לשיקום אתר סילוק הפסולת "תאנים", הממוקם בכניסה הצפונית לחצור הגלילית ובסמיכות לשוב עמוקה, ואשר חלק ניכר מהפסולת שהוטמנה בו מקורה ביישובי האזור. עמדת הגורמים המקצועיים במשרד להגנת הסביבה היא כי קיימת דחיפות בטיפול בבריכות תשטיפים, באתר אשר נפגע חלקית כתוצאה מפגיעות טילים ומיירטי טילים ושריפה שפרצה באתר ומצויות בסכנת קריסה והתמוטטות, וזאת בהיבטים שחורגים מנוק מלחמה כהגדרתו בחוק מס רכוש, ובקידום פעולות השיקום של האתר. הסיוע הכספי נועד להשלים פערים שנוצרו בעלויות השיקום הנדרשות באתר כתוצאה ממצב האתר, שהחמיר בזמן המלחמה, ואשר לא כוסו על ידי מקורות אחרים.

13. עוד יש לציין כי הסיוע הכספי של המשרד להגנת הסביבה לפרויקט עידוד הטיפול הסביבתי בשכונות טעונות טיפוח, ייתן לחלק מיישובי האזור שהם בעלי אופי עירוני, וזאת לאור העובדה שמטרת הפרויקט לייצר תנאים אשר יאפשרו שיקום של מבני שיכונים ישנים אשר ספגו פגיעות ישירות במלחמת חרבות ברזל וטעונים שיקום פיזי. הפרויקט לטיפול סביבתי מנצל ומשתלב עם פעולות השיקום הפיזי שנערכות בימים אלה באותם מקומות ומבנים בשל נזקי המלחמה, ולכן יש ערך רב בביצועו בעת הזאת. הצורך אינו מתקיים בשאר יישובי האזור בשל אופי היישובים, האוכלוסייה שמרכיבה אותם והצרכים שלהם, ומשכך יש הצדקה מקצועית לבצע פרויקט זה במבנים אלו בלבד ובפרט בחשונאה לפרויקטים אחרים.

14. רכיבי התכנית אשר מטרתם חיזוק ופיתוח הכלכלה המקומית נקבעו מתוך ראיית צרכי יישובי האזור ואזורי התעשייה בו. סעיף הקמת מרכז לקידום היתרי בנייה בתעשייה וסעיף גופי ניהול איזוריים לאקוסיסטם הינם סעיפים שעיקר תכליתם היא סיוע ליישובי האזור או באזורי התעשייה באזור ויעניקו את מרבית השירותים לגופים ותכורות הנמצאים באזור. עצם הקמתם של אותן פעילויות באזור תחזק ותצמיח אותו.

בנוסף לרכיבים אלו, הסעיף הנוגע לשיקום אתר סילוק הפסולת "תאנים", המשרת יישובים נוספים שאינם נמנים על יישובי האזור, לגביו הסיוע נועד להשלים פערים שנוצרו בעלויות השיקום כתוצאה ממצב האתר שהחמיר בזמן המלחמה, בין היתר לנוכח פגיעה ישירה של טיל ומיירטי טיל בתחומו, ולצורך מניעת סיכונים מיידיים לסביבה שאינם נובעים במישרין מנוק המלחמה האמור ולפיכך נמצאה הצדקה מקצועית למתן הסיוע הכספי במסגרת החלטה זו.

15. כחלק מהתכנית לסיוע כלכלי לאזור הצפון הסמוך לגבול הלבנון, מוצע להנחות את שר החקלאות וביטחון המזון, כי ככל שיוחלט על קביעת מכסות אישיות לייצור ביצי מאכל לשיווק למגדלים חדשים בשנת 2025, לפעול, במסגרת סמכותו לפי חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), התשכ"ד-1963, לעיגון הוראה בדבר העדפת הקצאה של מכסות חדשות למגדלים חדשים שהם יישוב מיישובי ההחלטה. מטרת רכיב זה היא יצירת מקורות הכנסה לאוכלוסייה בהתיישבות החקלאית באזור ההחלטה.

16. כמפורט בדברי ההסבר להחלטה, הצעת ההחלטה מתמקדת בכלי סיוע כלכליים אך מטא היישום בשיתוף עם משרדים נוספים בוחן צרכים ופערים גם בתחומים אחרים וייתן מענה בהתאם.

17. כל הפעולות הכרוכות בביצוע ההחלטה ייעשו בכפוף לכל דין החל על העניין. יישום ההחלטה ילווה לפי העניין על ידי היועצים המשפטיים הרלוונטיים. חלק מרכיבי ההצעה כרוכים בהתקנתם או תיקונם של מבחני תמיכה, נהלים, הוראות מנכ"ל וכיו"ב כמפורט בהחלטה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

1. באשר ליחס בין מסלולי הסיוע המנהליים לבין חוק עידוד להשקעות הון, התשי"ט-1959 (להלן: "חוק עידוד") - מדובר במסלולים המנהליים שיפורטו להן המוקמים מכוח סמכותה השירותית של הממשלה, הקבועה בסעיף 32 לחוק יסוד: הממשלה כאשר המענק שניתן בגינו הוא השותפות בהשקעות שיוכרו על ידי ועדה במסגרת התכנית. המסלולים הם: משיכת מפעלי ייצור, הקמת מבנים להשכרה לפעילות עתירת ידע ופריון וייצור מתקדם. (להלן: המסלולים המינהליים).

המענקים מכוח חוק עידוד ניתנים לתעשיות מוטות ייצוא וזאת בהתאם לתנאי הסף הקבוע בחוק של "מפעל בר תחרות" (סעיף 18א(ב) ו-18א(ג) לחוק עידוד), אשר מקדמות חדשנות ותחרותיות וכן ניתנים רק למפעלים באזור פיתוח א' (סעיף 18א(ה) לחוק עידוד). התכליות של המסלולים המנהליים בהחלטה זו, הן הסמעת חדשנות, הגברת הפריון ועידוד הצמיחה והתחרותיות למפעלים שאינם עומדים בתנאי חוק עידוד קרי, אינם באזור פיתוח א' או שעיקר מכירתיהם לשוק המקומי.

מאחר ותכליות המסלולים המנהליים דן דומות גם לתכליות של חוק עידוד, אנו מצויים ב"תחום ג'" לחוות הדעת של עו"ד אבי ליכט, המשנה (דאז) ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי) "הענקת

מענקים לעידוד השקעות הון מכוח סמכותה השירותית של הממשלה" מיום 11.3.2013 (להלן: "חוות הדעת"), שם נכתב כך:

43. כפי שהרחבנו לעיל, חוקי העידוד לא יצו הסדר שלילי גורף, ולכן אין מניעה לקבוע מסלולים מינהליים גם עבור מי שאינם עומדים בתנאי החוק. למשל, עבור מפעלים הזיזים לצריכה מקומית לשם הנגרת הפיריון בכלל המפעלים ולא רק במוטי יצוא א' הרחבת היקף המעסקים במדיניות. לכן לא מצאנו פגם במסלולים שתוצגו לנו השייכים לי טווריה זו.

כמו כן, כאמור לעיל, מאחר שאחד מתנאי המסלולים הוא למפעלים שאינם עומדים בתנאי חוק עידוד, הרי שבהתאם לסעיף 42 לחוות הדעת ולאחר בחינה מדוקדקת, עצם קיומו של תנאי זה, ולאור העובדה שפעילות זו ראויה לסיוע, הרי שאין מניעה בהפעלת המסלולים המתוארים בהחלטה.

יבואר כי התקציב השנתי הצפוי לכל אחד מהמסלולים המנהליים הוא בשיעור נמוך מהתקציב השנתי של מסלול המענקים מכוח חוק עידוד.

לאור האמור לעיל, המסלולים המינהליים עומדים בקווים המנחים שנקבעו בחוות הדעת המשפטית.

2. בפני בית המשפט העליון תלויה ועומדת עתירה בעניין תכנית הפינוי והרענון ביישובים הסמוכים לגבול הצפוני של מדינת ישראל- בג"ץ 9/24 ועד מקומי עבדון ואחי' נ' ממשלת ישראל ואחי'. במסגרת העתירה מבקשים העותרים מבית המשפט ליתן צו על תנאי המורה למשיבים לבוא וליתן טעם: (1) מדוע שר הביטחון לא יפעיל את תכנית הפינוי ביחס לשמונת היישובים הנכללים בהחלטות ממשלה מס' 975, 1006 ו-1074, שתכנית הפינוי לא הופעלה ביחס אליהם. (2) מדוע ממשלת ישראל לא תקבע כי כלל יישובי קו העימות שבהם מתקיימת מדיניות התגוננות המאפשרת פעילות חלקית בלבד לפי הנחיות פיקוד העורף ייכללו בתכנית הפינוי. לחילופין, מדוע לא יקבעו ויפרסמו אמות מידה ברורות ביחס לתנאים המצדיקים הפעלת תכנית פינוי. (3) מדוע ממשלת ישראל לא תורה על הכללת היישובים מנות וגשר הזיו בתכנית הפינוי, הן בשל העובדה שהם נמצאים במרחק של 5 ק"מ מהגבול והן בשל האיום על חיי התושבים והעדר יכולת לקיים ביישובים אלו שגרת חירום סבירה. (4) מדוע ממשלת ישראל לא תורה על הכללת היישובים העותרים ויישובים נוספים בתכנית הפינוי בהיעדר יכולת לקיים בהם שגרת חירום סבירה. (5) מדוע לא ייקבע כי תושבי היישובים שייקבע ביחס אליהם שהם זכאים להיכלל בתכנית הפינוי. (6) מדוע לא תקבע המדינה תכנית סיוע ליישובי קו העימות ולתושביהם באשר נשאו בנטל הסדרת כלל הפעילות הציבורית ביישובים עד כה, ואשר תאפשר לסיוע לאותם תושבים המבקשים שלא להתפנות. העותרים מבקשים מבית המשפט כסעד חלופי צו על תנאי לפיו על המדינה לנמק מדוע לא ייקבע הסדר סיוע למתפנים עצמאית אשר יחול באופן רטרואקטיבי מיום 7.10.23 או לחילופין מיום 18.10.23.

עמדת המדינה הוצגה בהרחבה בתגובתה המקדמית מיום 8.2.24, בהודעתה המשלימה מיום 4.6.24 ובהודעתם המעודכנת מיום 7.10.24. ביום 10.10.24 התקיים דיון בעתירה, בעקבותיו, ביום 13.10.24 ניתנה החלטת בית המשפט שמכוחה הוצא צו על תנאי כדלקמן -

"ניתן בזאת צו על-תנאי לפיו ינמקו המשיבים מדוע לא תוענקה לתושבי היישובים העותרים הטבות אשר ניתנות לזכאי פינוי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל", בשינויים המחוייבים. תשובה לצו על-תנאי ובה יפורטו ההטבות הניתנות לזכאי פינוי בהשוואה לאלו המוענקות לתושבי היישובים העותרים, תוך מתן הסבר לשוני ביניהם, תוגש בתוך 40 יום."

המדינה הגישה תצהיר תשובה ביום 29.01.2025 בו פורטו טענותיה בהרחבה ובו בקשה מבימ"ש הנכבד לבטל הצו על תנאי שניתן ולדחות את העתירה, בהיעדר עילה להתערבות שיפוטית. קבוע דיון בעתירה ביום 28.07.2025.

הצעת ההחלטה דן אינה משנה מעמדת המדינה כפי שהוצגה בביהמ"ש, אך מובן כי יש בה כדי ליתן מענה מסוים נוסף לטענות העולות במסגרתה שכן היא מגדילה את טווח המענה הניתן בתחום הפיתוח הכלכלי ליישובים בצפון.

3. בימים אלה התקבל מכתב מטעם המועצה התעשייתית מגדל תפן המבקשת להיכלל בהגדרת אזור ההחלטה. מבדיקה ראשונית עולה שהם לא עונים להגדרה המופיעה בהחלטה אך ככל שיוחלט שהם עומדים בקריטריונים המופיעים בהחלטה, הם יתווספו לרשימת אזורי התעשייה. אין צורך לשם כך לתקן את החלטת הממשלה.

עמדת היועצים המשפטיים של המשרדים האחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

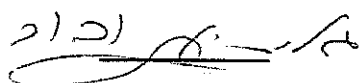
ההחלטה הופצה ליועצים המשפטיים של משרד ראש הממשלה, משרד הבטחון, משרד החקלאות ובטחון המזון, משרד הנגב הגליל והחוסן הלאומי, המשרד להגנת הסביבה, רשות החדשנות ומשרד החדשנות המדע והטכנולוגיה, משרד העבודה ושירות התעסוקה. הערות שהתקבלו הוטמעו בנוסח.

כמו כן ההצעה וחוות הדעת המשפטית תואמו עם הגורמים הרלבנטיים במחלקת יעוץ וחקיקה במשרד המשפטים.

היועץ המשפטי של משרד האוצר אישר כי אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

בשים לב לכל האמור לעיל, אין מניעה משפטית לאישור הצעת החלטה.

גלית יעקובוב

המשנה ליועצת המשפטית

משרד הכלכלה והתעשייה